

Zoran Spasić - Spale
Boban Nikolić - Bob

DO
NEPALA
I NAZAD

Bibloteka *El Diablo*

Zoran Spasić - Spale i Boban Nikolić - Bob

**DO NEPALA
I
NAZAD**

Zoran Spasić - Spale i Boban Nikolić - Bob
DO NEPALA I NAZAD

Izdavač
Zoran Spasić

Recenzent
Gordana Vlahović

Tehnički urednik
Dejan Lukić

Štampa
COPY STUDIO - Beograd

Tiraž
200

CIP - Каталогизација у публикацији - Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41-992

СПАСИЋ, Зоран, 1946-

Do Nepala i nazad / Zoran Spasić - Spale i Boban Nikolić - Bob. -
Beograd : Z. Spasić, 2018 (Kruševac : Copy studio 888). - 127 str. :
fotogr. ; 27 cm

Slike autora. - Tiraž 200. - Beleška o autorima: str. 127.

ISBN 978-86-900650-0-4

1. Николић, Бобан, 1952- [аутор]

COBISS.SR-ID 268829196

2018.

SADRŽAJ

Uvodna reč.....	5
Polazak.....	7
<i>U međuvremenu</i>	<i>10</i>
<i>Istanbul, istočna stanica</i>	<i>11</i>
Erzurum	13
Erzurum – Teheran via Tabriz.....	18
<i>Teheran</i>	<i>22</i>
Teheran – Marshad	25
<i>Marshad.....</i>	<i>26</i>
Marshad – Herat.....	30
<i>Herat.....</i>	<i>32</i>
Herat – Kabul.....	39
<i>Kabul.....</i>	<i>40</i>
Kabul – Peshavar – Lahor - Amritsar	44
<i>Pešavar</i>	<i>46</i>
<i>Lahor.....</i>	<i>48</i>
<i>Amritsar</i>	<i>49</i>
New Delhi.....	53
<i>Intermeco za vize.....</i>	<i></i>
New Delhi – Agra – Benares – Patna	
<i>Agra</i>	<i></i>
<i>Benares (Varanasi)</i>	<i></i>
<i>Patna.....</i>	<i></i>
Patna – Saguali - Raxal - Kathmandu.....	
<i>Saguali i Roxal.....</i>	<i></i>
<i>Birganj</i>	<i></i>
<i>Kathmandu.....</i>	<i></i>
<i>Golden Nugget, čajdžinica</i>	<i></i>
<i>Pušači trave</i>	<i></i>
Kathmandu – Bankok – Kathmandu	
Prst sudbine.....	
Kathmandu – Patna - Delhi	
<i>Pljačka u Vozu</i>	<i></i>
Delhi – Amritsar - Ravalpindi – Islamabad.....	
Ravalpindi – Kveta	54
Queta – Zahedan.....	56
<i>Trgovina i roba</i>	<i>61</i>
<i>Peščana oluja.....</i>	<i>62</i>
Zahedan	65
Zahedan - Teheran	
<i>Paradoksi</i>	<i></i>
Tabriz i granica.....	
Turska i šleper lekcija	66
<i>Šleper Ekspiriens</i>	<i>66</i>
Kući!.....	70
<i>Majka</i>	<i></i>
Odmetnuti se na neko veme	71
Beleška o autorima	

UVODNA REČ

Pre dosta vremena, putovanje ovo se desilo. Otprilike, par godina posle završetka vijetnamskog rata. U to vreme, zlatnih sedamdesetih, posete Indiji su postale popularne, što zbog Hari Krišne, što zbog Sidarte, malo zbog dosade. Avantura! Pa je taj trip postao popularna linija da se čovek odmetne od kuće na neko vreme.

Taj svet tamo na istoku ima svoju magiju, drukčiji je. To ipak ne objašnjava zašto smo mi krenuli tamo.

Znajući kako je život lep i lak, tri radoznalca su iz puke dosade rešila da odu u taj daleki i drugačiji svet i vide ga pre nego ga stranci spale do balčaka.

Da ih je neko pitao gde ste pošli, dobio bi vrlo tačan, koncizan i precizno definisan odgovor:

Ne znamo!

Istina se krije iza tog odgovora.

PS

Priložene fotografije sa putovanja su originalne, čuvena *Smena 8* je pokazala da Rusi nisu stranci.

Posvećeno našem prijatelju Žući,

Autori

POLAZAK

23 Jun 1975.

Pojate je “mesto” gde se put za Kruševac odvaja od auto puta Beograd – Niš. Do Kruševca, nekih 25 km. Tu je i stari motel Pojate, čuveni motel za moju generaciju, bio je valjda jedini u to vreme, pa zato. Tu smo nekada odlazili na večeru sa ili bez ribe, ili zbog muzike, uglavnom narodne, jedno od onih mesta gde se može otići i u kasnije sate. Imao sam tu par lepih popodneva sa nekom devojkom iz Rasadnika, lepa vožnja do tamo, roštilj je uvek dobar. Tu su ponekada dolazili i neki estradni umetnici, sećam se Radeta Šerbedžije i njegovog monologa, Kišilo je u Ulica Bresta, od Prevera. U to vreme to je išlo, ljudi su još uvek bili normalni i nisu ni sanjali šta ih čeka sa zapada. Strancima je naš tadašnji vođa zabranio pristup pa je verovanje u ljubav i slogu bilo normalna pojava.

Tog jutra, u šest sati, na ivici autoputa stojimo moj ortak Žuća i ja. Stopiramo, čekamo da nas neko pokupi i poveze deo puta. Deo puta od samo 15000 km. Da li sam osetio neku zebnju? Hm. Ne sećam se ali, zvuči poznato. Voleo bih da znam šta sam samo mislio tada? Mladost valjda, tako pričaju starci. Sve jedno, to je bilo putovanje na kraj sveta. Svako bi to trebalo to da proba.

Stojimo neko vreme, kamion jedan stade. Postariji vozač nas primi.

- Dokle momci?
- Idemo u Indiju.
- De?
- U Indiju.
- U Indiju?
- Da.

Dan danas se smejem kada se setim te lakoumne izjave. I do kraja ću se smejati. Šta čovek da kaže na to. Nije red da me udari a neće ni da vredja. Vozimo se i po malo mu pričamo naše male tajne, on počinje polako i da klima glavom.

Do Niške Banje nas je vozio, poželeo srećan put, ode deda. Opet čekamo.

Uskoro naidjoše neki Jordanci, možda Sirijci, povezoše nas. Oni prevoze automobile, oko četiri ili pet, neke voze a neki su na kamionima. Razgovaramo, nude nam po dvesta maraka da im prevezemo dva automobila preko Turske, do Sirijske granice. S tim da se na Turskoj granici vozila upišu u naše pasoše. Nije mi se ideja svidela. Koliko je to legalno ili ne? Odbio sam. Neku godinu kasnije sam to saznao. Kada sam išao tamo sa mojim spačekom. Turska, nije mesto da se petljaš sa švercerima, svejedno. Novčana cifra je bila lepa za to vreme uzevši u obzir da smo mi pošli na ovaj put sa po trista maraka svaki, hm, privlačna ponuda.

Kod Dimitrovgrada ih ostavismo da traže druge vozače.

Uskoro, neki momak iz Istanbula nas poveze do bugarske granice. Odmah iza kontrolne rampe, nailaze Avganistanci. Njih dvojica u nekom Fordu. Traže 10 dolara da nas odvezu do Istanbula. Gde oni idu? Idu za Avganistan. Kabul. Ha! Pa to nam je pravi zgoditak. To je pola puta do Indije. Malo sumnjivi, opet. Šverc svega i svačega je bio popularan i onda. Videćemo dokle. Jedemo negde usput u Bugarskoj, neki motel posle Sofije. Klopna nam je bila skupa, dvesta dinara smo plati ručak, oko dve marke valjda. Uuu! Pa to je puno a ni prvi dan nije prošao.

Vozili su do ponoći. Onda spavanje do jutra. Žuća i ja spavamo pozadi, oni napred. Pričaju neko vreme, pitam se ponekada o čemu. Ne verujem da švercuju drogu u Avganistan, haha. Ko zna. Odbacam sve to na moj prirodan skepticizam.

24 jun 1975.

Rano ujutru vidim po okolnim naseljima da verovatno stižemo u Istanbul. Tek sviće, neka blaga izmaglica okolo, čudno nam je, drugi neki svet, po mirisu se da zaključiti ako ne drugačije. Ispred, mogu se već videti ona talasata brda, put se talasa gore-dole kao zmija, fascinantna prizor tih dvadesetak kilometara pred tu Otomansku prestonicu.

I onda se uspinjemo uz poslednji dugi put-talas, i na vrhu, gle! Puče vidik na grad. Veliki grad što se prostire na sve strane sa svim onim što pre nismo nikada videli. Osobito džamije, jel.

Nešto kasnije stižemo, rekao bih, u centralni deo starog grada, neka četvrt puna zanatskih radnji. Prvi osećaj stare civilizacije, vrlo dobar, blizu ulice, trgovine. Volim taj stari svet. Tako zanimljivo i novo, sve.

Gde? Hotel Kanada. Oni hoće tu da prespavaju. Mi još uvek u dilemi da li da idemo sa njima ili na voz koji kreće za Erzurum večeras.

Raspitujemo se u hotelu gde je železnička stanica i onda saznajemo da je red vožnje promenjen. Voz za Erzurum sada ide sredom a ne utorkom. Polazi iz istočnog (azijskog) dela Istanbula, uveče u deset sati. Ispade dobro. Daje nam malo vremena da odlučimo. Odlučimo da i mi prespavamo u tom hotelu, gde drugde. Ionako ne znamo gde smo, prvi put smo u Istanbulu. Za nas dvoje 110 lira za noć. Nije malo, tada

je bilo sedam lira za jednu marku. Možda je to bio dobar izbor. Kada smo pogledali neke jeftinije hotele, kad tamo sve pljačkaši i ubice. Alan Ford stil. Morali bismo stražu da unajmimo.

Razmišljamo šta sada. Dogovorimo se sa avganima da se sutra ujutru nadjemo ispred hotela i vidimo šta dalje. Oni planiraju sutra uveče da nastave put.

Odmorili smo se malo, onda u razgledanje okoline. Sve puno kao šipak. Naroda, kola, uzaludnika, vernika, samo mi odudaramo od gomile. Najviše nas privlače dućani sa hranom. Neke lepinje, pite, kebab. Sve lepo izgleda ali sve miriše na ovčiji loj. To je jedna od retkih „namirnica“ koju ne podnosim: ovčetina. Od kada sam operisao slepo crevo u svojoj desetoj, krivim tu ovčetinu koju smo imali za večeru. Mentalna kvaka, valjda. Sve izgleda mnogo njam-njam i uzimam jednu lepinju sa tim đakonijama po njoj. Da, ovčetina. Pojedem malo, ostalo će Žuća. Njemu srećom ne smeta.

Ujutru se nalazimo sa avganima. Sada nam traže kintu za benzin, ne sećam se neke cifre, isplatilo bi se. Udobno je u kolima i nema presedanja nigde. Ne sviđa mi. Nepoverljive sam prirode. Ko zna koliko će „benzin“ koštati sutradan. A treba i Bobana da sačekamo? Nije sigurno da će stići, u stvari, sumnjamo da će uopšte stići. Kad već nije uspeo da se ukrca u startu, hm, ko zna?

Dilema je tu.

Dilemu rešava jedan nemio događaj i još jedna lekcija. Tipovi me zamole da odvezem auto do mehaničara, ne pregled i proveru. Sa razlogom. Sednem, nije daleko, dve ulice dalje, stignem, da se parkiram u rikverc, krk! Kočnice...nula! Krrrrrrkkkkkks! U neki auto iza, loš predznak, očito. Šteta, 50 maraka traži čovek. Plati pa klati.

Odluka je pala. Voz.

Ne verujem u priče o sudbinama ali ne bi me začudilo da je to opet bila ruka sudbine. Sada ćemo sigurno čekati na Bobana. Bilo bi zaista važno da uspe. Miran čovek, društven, komunikativan, ne pada u vatru za gluposti, ne pljuje i ne viče po ljudima kao neki, da ne pokazujem prstom, jel, blago je imati takva čoveka pored sebe i u onim boljim situacijama od ove naše. Lek za dušu što kaže moja majka.

Naš drug Boban!

Hm! Kako se to desilo da nije pošao sa nama kao što smo planirali? Organizacija ove naše avanture počela je nekoliko meseci ranije.

Mnogo godina pre moj buraz je istim ovim putem odjezdio na Daleki istok. Zanimljive priče, slao mi je opširna pisma. To je bila iskra koja nas je zapalila da i mi iskusimo nešto drugačije od svakodnevice.

Odlazak u Indiju je još uvek bio popularna avantura, mnogi su odlazili tamo, ne baš na naš način. Pa i dva ortaka iz Kruševca su učinili isti trip, dve godine ranije. Sa malo više para ali, nije ovo oko para. U poverenju; naš planirani trip nije završavao u Indiji i Nepal. Australija je bila opcija ako se pruži prilika da dobijemo turističke vize negde usput. Ali da se ne zagubim u detaljima.

Bobanovo kašnjenje je bilo zbog vakcinacije? Roditeljske brige? Sve po malo, ako se dobro sećam. Po našem planu treba da se krene u ponedeljak. Razlog? Voz iz Istanbula za Erzurum ide samo jednom nedeljno, utorkom.

Odlaganje za dan, dva nije praktično. Moje neplaćeno odsustvo je počelo. Idemo, a on će iskoristiti ponedeljak da reši što treba pa uveče na voz do Istanbula. Ako uspe.

Bila je to utopija u tom trenutku.

Ali, priča će se pomeriti za sredu. To nas dvojica još uvek ne znamo. Hm. Ne bi me začudilo da je to bila ruka sudbine. Brrrr.....Sudbine?

Polako! Ma nije tako sudbonosno, hah!

Za to vreme u Kruševcu se dešavaju situacije našeg trećeg člana.

Tog poslednjeg vikenda mnoge nedoumice i dileme, priče, razmišljanja, odobravanja i neodobravanja su sentimenti koji se smenjuju iz sata u sat u Bobanoboj porodici. Onda, u tu nedelju, nakon mnogih razgovora sa ocem i neprespavane noći, dogovorili su se. Može na put ali po povratku, u vojsku!

Nije ocu bilo lako da pristane i prihvati ideju o ovoj ludoj avanturi.

Sada to mogu da razumem, otprilike, kako mu je bilo. Hrabar otac.

- *Gde ćeš sine?*

- *U Indiju.*

Grom iz vedra neba bi lakše primio.

U ponedeljak ujutru, Boban, odlazi stopom za Beograd za vakcine. Ako sve ide kako treba, stići će nas u Istanbulu. Navodno, voz iz Istanbula za Erzurum polazi u utorak. Ima šanse.

Vakcine u redu, vraća se uveče kući, počinje pakovanje na brzinu. Oko sedam uveče kreće stopom od Pojata.

Ima sreće i u devet sati je već u Sofiji. Javlja se telefonom kući i oni ne mogu da veruju! **Speedy Gonzales!** Ideja je da iz Sofije uhvati voz za Carigrad. Na žalost, kasno je. Saznaje, voz za Carigrad je prošao baš pre 20 minuta, sledeći je tek sutra uveče. Uh, muka! Razmišlja:

Da li da nastavim? Koliko smo saznali i kako su nas obavestili prethodni avanturisti, Mirko i Slavko, voz iz Carigrada za Erzurum ide jednom nedeljno, utorkom uveče. A ja, ako sve bude u redu opet ne stižem, mnogo kasnim i mnogo sam u zaostatku.

Ipak, odluka je, ne predati se lako.

Spava na stanici do jutra. Onda odlazi na glavni put i opet stopom dalje niz Bugariju. Dan je sunčan i lep za putovanje, prilika da se vidi ta Bugarska iz prve ruke. Nikad dalje od *Duti Free Shopa* nismo išli, haha! Ma samo da nije onog pritiska sa redom vožnje.

Prolazi kroz ona mala prašnjava mesta vozeći se neverovatnim prevozima računajući tu i traktore. Lokani svet ga posmatra sa znatizeljom, mlado, staro, deca i tako to. Otkud je ovaj ofucani hipik zalutao ovde, sa kog je neba pao?

Stiže u Haskovo uveče oko sedam sati. Tip koji ga je povezo ostavlja ga nekoliko kilometara ispred naselja. Dosta daleko ali to tada nije bilo ništa tesko. Otpešači do gradića na železničku stanicu. Kažu mu, voz prolazi oko 11 sati večeras. Ima dovoljno vremena. Sedne na klupu na stanici, posmatra zalazak sunca i sve bi bilo idealno samo da nije onog pritiska sa redom vožnje.

Voz je na vreme. Ukrcavanje. Poluprazno je, mesta u izobilju, sam u kupeu, prilika da se naspava i odmori od naporne Bugarije, loših puteva i neljubaznih ljudi. Ko bi rekao u tom trenutku da ćemo kasnije još mnogo puta krstariti tom, nekada srpskom, teritorijom. Razmišlja:

Već je utorak večer. Šta i gde sada? Onaj voz iz Istanbula odlazi baš sada.

Ali čovek ne bi bio to što jeste da nema onu neverovatnu mentalnu kategoriju: NADU! Pa možda ide u sredu? Znam da zvuči ludo ali... Na tome dobar deo sveta počiva!

U Carigrad voz stiže pre podne oko jedanaest sati. Okolo užurbanost, gužva, vika, larma, prava Turska. Sreda ujutru. Nije UTORAK. Sreda je.

Odlazi na drugu stranu Bosfora na stanicu, da se raspita kako je voz sinoć otišao. Možda zvuči bez veze, ludo, ali garantujem da bi svako normalan uradio baš to isto. Idem da vidim.

I zamisli!!!!

Voz ne ide utorkom. Voz ide sredom! Ha, ha, ha! SREDOM? Aha! Nada se budi i sada nervoza i raznobojna pitanja. Gde su ostali?

Ide okolo, ništa, sedne na klupu, čeka.

Klupa, predznak i zaštitni znak sledećih etapa puta, gde će totalna nažuljenost svih delova tela pa i glave biti najuobičajena i neizbežna zadovoljština ovakvog turističkog natjecanja!

Sada nervoza uzima maha. Malo, malo, pa, eno ih! Pričinjava se, ovde ili onda. A možda su uhvatili neki drugi prevoz i jednostavno otperjali na Istok.

Prolaze sati kao vosak, teško i mučno, gladan i razbijen kao zvečka...Dolazi vreme da se odluči da li dalje ili ne?

Opet u šetnju po stanici.

A onda odjednom, ko iz vedra neba, BUM!

Zoran i Žuća!? Nemoguće se dešava!

Redak trenutak u životu običnih ljudi. Vrlo redak. Radost i neverovanje svojim očima! Da li je moguće!

Uspeli smo!

Istanbul, istočna stanica

Oko dva popodne Žuća i ja odlazimo na brod koji nas prevozi na drugu obalu Bosfora moreuza. Lep brod, lep trip i psoglavi Turci koji nam nisu lepi.

Ona strana je drugačija nego ova evropska. Manje prenatrpana glupostima, uredjenija, mirnija.

Železničku stanicu nalazimo lako, blizu je. Velika kamena zgrada, prostrani veliki holovi u svakom slučaju mnogo bolja i lepša nego mnoge današnje odvratne kapitalističke kocke u „razvijenom“ svetu.

Kupujemo karte, sedam lira po glavi. Voz polazi u deset sati uveče. Putuje se četrdeset sati. Avaj! Klac, klac voz!

Dobro.

Odlazimo u prostrano kameno predvorje, nema nikoga, izležavamo se na kamenim klupama koje su deo same gradjevine. Pijemo fantu, pušimo, ona dobra vremena, pre nego su pederi preuzeli vlast, kada su svi pušili gde su hteli. Razne misli i priče nam padaju napamet ali pošto ovo nije priča o psihoanalizi, da preskočim teoriju o majmunima sa zapada.

Ležimo na kamenim klupama, prijatno hladne, nešto mislimo.

Ne sećam se šta mislimo ali najverovatnije mislimo. U tim godinama se još uvek misli pa i onda kada misliš da ništa ne misliš. Taj luksuz, da ništa ne misliš, je rezevisan samo za članove Alcehajmerovog kluba.

A onda odjednom, ko iz vedra neba, BUM!

Boban!? Nemoguće se dešava. Radost i neverovanje svojim očima! Da li je m o g u ć e!

Uspeo je!

Ne, ne! Uspeli smo!

Ne želim ni da zamislim na šta bi ličila ova avantura bez njega. Ima Boga. Tu je.

Sada, priči nikad kraja, ceo svet je naš, sve je nekako lakše, pretresamo varijante, objašnjava nam kako je uspeo sve to da sredi za dan, nije bilo bez bola ali, vredelo je.

Eto. Momenti koji menjaju tokove života.

Slavlju nikad kraja. Jedemo večeru, tu nam se pridruži i neki lokalac, mlađji momak, sve je sada „naše“, i hrana i piće, i dobro i loše.

Kako male stvari mogu ponekada da izadju na veliku radost.

ERZURUM

Taj početak, voženja vozom kroz Tursku je bilo prvo krštenje za neupućene putnike. Na početku sve izgleda vrlo idilično dok nas je civilizacija pratila svojim rastegljivim pipcima, onda počinje da bleedi da bi se negde izgubili usput niz prasnjave puteve Avganistana i dalje.

Okolo deset sati ukrcavamo se na voz. Naravno, pun je. Voz za običan svet, jeftino da se prebaciš do odredišta, jednostavan svet uglavnom. Naš kupe je popunjen, rezervacije za ovu klasu ne postoje a i da postoje, ne važe u vozu. Jednostavno, ti ljudi ne reaguju na ono, „izvinite, to je moje sedište“. Da li zato što smo mi „kauri“ ili nas ne razumeju ili je to pravilo, ne sećam se.

Obzirom da smo poranili našli smo mesta, za sada.

Kasnije, kada prava navala počne od neke tamo stanice, ja i Boban ćemo se penjati u korpu za prtljag, na smenu. Tako se putuje. Čini mi se da je tako bilo, sećam se dobro te korpe, ne možeš da se ispraviš, hah!

Voz krene, klac-klac. Noć je, valjda spavamo? Ne sećam se. Bio je mrak.

Novi dan. Još ima dosta da se ide. Ovaj dan i noć i sledeći dan.

Publika u našem kupeu je mešana. Sve muškarci.

Poneki radoznalci su nas davili pitanjima i pričama, na jeziku koji ne razumemo. Kada smo se malo „zbližili“ onda su počeli stalno nešto da nam traže tako da nas je to koštalo paket igračih karata, olovke,

par kutija cigara. Ta primitivnost ponekada je išla dotle da smo imali utisak da smo neki eksponati u ZOO.

Ali ponekad bi naišli putnici koji su bili vrlo prijatni i čak znali po malo i engleski. Valjda?

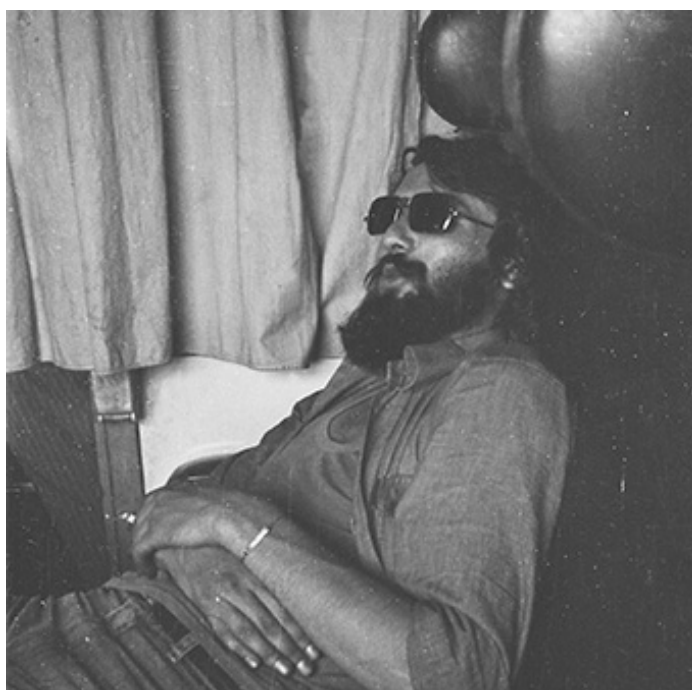
Naravno, priča počinje, ispituju nas odakle smo i kuda idemo. Nije čest slučaj da stranci zalutaju u ovaj voz. Ako ih i ima, onda su u prvoj klasi.

Bobanov talenat dolazi u pomoć vrlo brzo. Njegova komunikativnost nas vadi iz bule, atmosfera u kupeu postaje topla, sada se osećamo sigurnije i opuštenije. Faktor „Neće da nas pojedu“ je otklonjen.

Priči nikad kraja. Onda počinje razgovor o istoriji i jeziku. Učimo neke reči.

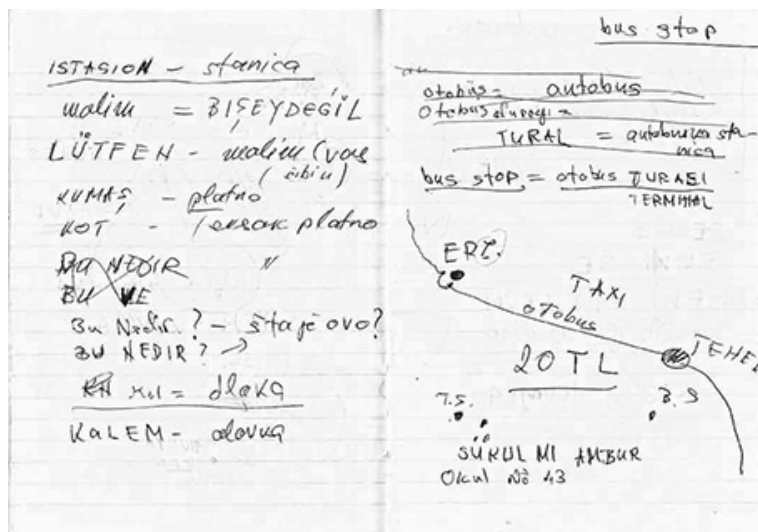
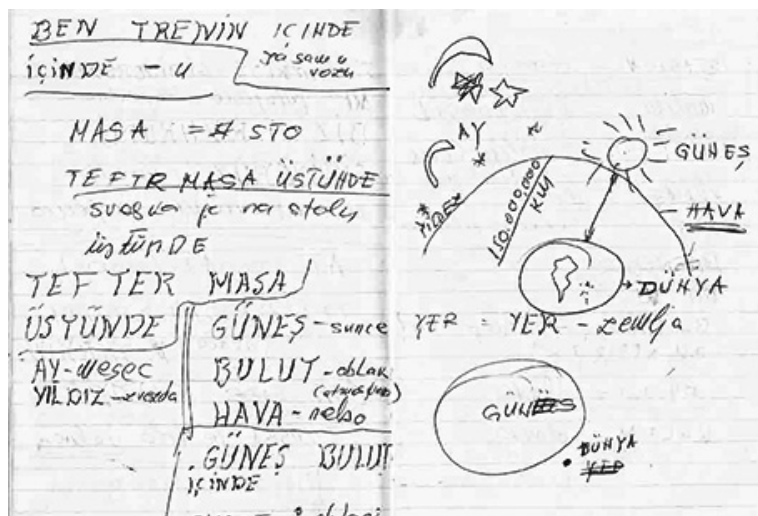
Počinje se sa tefterom i olovkom, Bobanov standardni alat. Nadam se da ga čuva. Onda upoznavanje pa cigare, anatomija, pa devojke, skidaju se zvezde i mesec, razno.

Objasne nam kako igde da nadjemo bus za Tabriz, to je bila korisna informacija. Menjamo i adrese na koje nikada nismo poslali pismo ili bar kartu. Hm. A trebalo je. Samo to saznanje dolazi mnogo godina kasnije. Valjda nismo vaspitani u tom smislu. Bili smo dugo pod Turcima?

Spisak naučenih reči i izraza

Werhaba	Zdravo	Günes	Sunce
Teşekçur	Hvala	Ay	Mesec
Arkadaş	Drugovi	Bulut	Oblak
Bışeydeğil	Molim	Hava	Nebo
Teşekorederim	Hvala (učtivo)	Yldez	Zvezda
Kardeş	Braća	Dunya	Zemlja
		Yer	Mesto
Ben	Ja	Bat	Rolna
Sen	Ti	Ederem	Takodjer
O	On	İçinde	U
Biz	Mi	Istasion	Stanica
Siz	Vi	Lütfen	Molim
Onlar	Oni	Kumaş	Platno
Kalem	Olovka	Kol	Dlaka
Aya	Stopalo	At	Konj
Bačak	Butina	Masa	Sto
Kas	Obrva	Tural	Stanica
Göz	Ok	Otobus tural	Bus stop
Gözlik	Naočare	Kız	Devojka
El	Şaka	Nasta	Pospan, umoran
Para	Novac	Paz	Jak, mišićav
Parmak	Prst	Ye	Jesti
Dış	Zubi	İç	Pıtı
Dıl	Jezık		
Ağız	Usta		
Git siğara algetir		Idi kupi cigare	
Siğara iç at		Baci pikavac	
Türkçe bılyormusunuz		Kako ste	
çok güzel		Vrlo dobro	
Türkie çok eydır		Turska je vrlo velika	
Bız nereye gıdıyorsuz		Mi putujemo zajedno	
Bız Erzurum gıdıyoruz		Mi u Erzurum putujemo	
Ben terenın içinde		Ja sam u vozu	
Teftir masa üstünde		Sveska je na stolu	
Günus bulut içinde		Sunce i oblaci	
Bu nedir?		Şta je ovo	
Benşeni seviyorum		Volim te	

Putovalo se neko vreme, stižemo u Ankaru. Par ljudi iz kupea izlaze. Pola sata odmor ali mi ne izlazimo da protegnemo noge. Masa novih putnika ulazi, sada je već i hodnik pun. Postaje neugodna gužva, i u našem kupeu ima više osoba nego sedišta.

Pa jedna neugodnost, neizbežna strana dugih putovanja. Neka, poluluda žena krešti u hodniku iz sveg glasa. Vidi se da je nezadovoljna što mora da stoji u hodniku. I to ne bi bilo tako loše da joj mi nismo meta. Kaurini. Pri svakoj bujici gneva, gleda i pokazuje na nas. To traje i traje, možda i sat. Kupei u vagonima ove klase nemaju vrata, sve vidimo i sve čujemo. Gledamo na drugu stranu i pitamo se kada će da ulete i da nas linčuju.

Moja slaba tačka, moj djavo koji spava sada progovara. Opalim tiradu sličnu njenoj, ja ljut, besan, vičem iz sveg glasa koga srećom, niko iz okoline ne razume.

Naravno, tirada je uperena na... Žuću.

Ni kriv, ni dužan. Iako je shvatio šta radim, ipak nije prijatno. Moj djavo nije opasan, samo je opasan glumac.

Elem, izgleda da je upalilo i ona luda se smiri. Mislim da su joj oni oko nje

„pomogli“ da promeni vagon. Bilo je i njima dosta urlanja. Nisu ni svi Turci, turci.

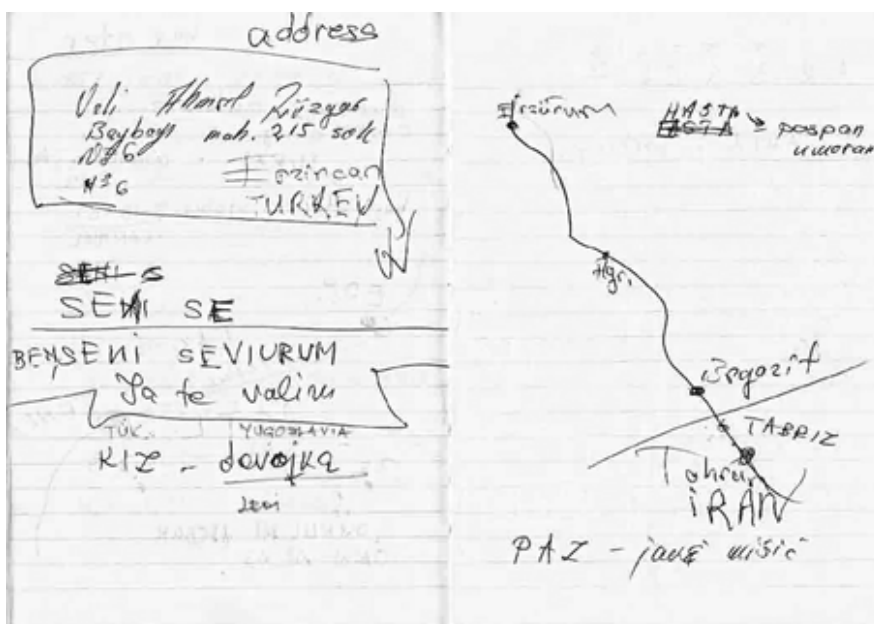
Pretekli smo ostatak dana. Opet noć i opet neki novi dan. Sada već svi imamo sedišta. Pušimo, igramo karte, priče.

Kako voz odlazi dublje u kontinent, tako se i populacija menja, od stanice do stanice. Neki drugi ljudi, drugi Turci, likovi, ponašanje, prtljag, način komuniciranja.

Okolni pejzaž takodjer. Talasasti bregovi u daljini, bez mnogo zelenila, kraš, polja, planine u daljini.

Sve je tiho, tiše nego juče.

Taj deo puta je prijao. Već osećamo realnost našeg poduhvata. Mi smo negde drugde, čovek se prilagođava.

ERZURUM – TEHERAN VIA TABRIZ

1680km, 28 sati

Oko 5 sati popodne stižemo u Erzurum.

Prva noga puta je prevaljena.

Lepa stanica, mirna, po razlazu putnika tiho je. Nema ovde vozova često. Jednom nedeljno, hah! Pored stanične zgrade nekoliko klupa, ispod nekog drveća, zgodna prilika da protegnemo noge i osvežimo se kafom sa primusa. Ugodno predvečerje, svežina.

Predlog pade da prvo nadjemo autobusku stanicu i vidimo za karte. Krenemo ka gradiću. Lep je Erzurum, starinska atmosfera ali ljudska, neki drugi svet. Privatano, moj doživljaj ovog trenutka je kao pred Prvi svetski rat. Neverovatan ugodjaj, mirna široka ulica, blaga uzbrdica, vodi negde u centar gradića. Trupe se ne vide ali tu su negde, iza ugla.

Vazduh prozračan pod kasnim sunčevim zracima, čist, diše se nekako lakše, i kuće su drugog tipa, više podsećaju na našu staru arhitekturu. Vidim da bih ovde lako mogao da se nastanim.

Posle bus stanice idemo malo okolo, razgledamo, vrlo prijatan utisak. Onda nam pridje jedan dečak, oko 14-15 godina star, ako se dobro sećam. Na naše čudjenje, momak ima plavu kosu, vrlo svetao ten, lice naše, slovensko. Ne znam za to slovensko ali vidi se da nije Turčin.

On je sav srećan da mi hoćemo da popričamo sa njim, on zna malo engleski i vidi se da je vrlo ponosan što može da uspostavi komunikaciju sa „strašnim“ prekaljenim strancima, svetskim putnicima.

Majn got!

Da. Znam to.

Priča nam o istorijatu ovog kraja, većma naseljenog hrišćanima, potomci ili ostaci Armenaca koji su pretekli posle onih strašnih čistki prošlog veka.

Vrlo veseo i pozitivan momak, pun vere u budućnost! Očito još nije upoznao englesko zlo.

Sentimentalno smo se rastali malo kasnije, ulepšao nam je dan definitivno. Takva osoba ovde gde smo mislili da vreme ne postoji i da je kraj sveta baš tu. Boban mu je nešto dao, ne sećam se šta ali bilo je veliko plus, naravno. I dečakova velika radost.

Vratimo se na stanicu, da prespavamo tu negde, najsigurnije. Autobus ide tek sutra ujutru.

Veče se spustilo, nadjemo klupu i ... daj primus. Hladno je, nadmorska visina ovog dela Turske je oko 2500m. Sveže, sveže a mi u košuljama. Srećom, leto je. Skuvamo kafu, pij, puši, igray karte. Da, svašta smo mi poneli od kuće. Svako po jednu torbu na ledja, punu svega i svačega. Torbe je napravio Žuća lično. I sundjere za spavanje. Sve je tu. I kutije sa lekovima. Nikad se ne zna.

Primus je na benzin, ej, primus...

Ali ne lezi vraže! Eto ga ide policajac. Stariji gospodin, sa dobrim brkovima, brka, sav odvažan i ponosan što ima tako poverljiv i odgovoran posao.

- Dobro večē, mi ćemo.

- Dobro večē, on će. Pa nastavlja.

- Spavanje nije dozvoljeno na stanici, znate.

- Zaista, mi ćemo u čudu. Nismo znali zaista. Ali samo jednu noć, mi idemo rano ujutru, nije lako, bla, bla, bla.

Čičica je dobar, Boban ga ponudi kafom, on sede na klupu i priča se razveze.

Kao i drugde, u tim uglovima sveta gde retko ko zalazi, čeljad je radoznala da čuje ili vidi nešto sa drugog kraja sveta. Koliko je nama sve bili novo na tom putu, toliko je i obratno. Da. Priči na stanici Erzurum nikad kraja, hteo-ne hteo. Ja konačno padnem u nesvest, zaspim ko panj na susednoj klupi ostavljajući očajne drugove da do jutra igraju karte sa čuvarem stanice.

Cik zore. Jutro novog dana u Erzurumu.

Policajac je otišao kući, njegova smena se završila. Skupljamo prtljag i krećemo ka autobuskoj stanici. Jedna dobra stvar u vezi sa spavanjem po stanicama je što se sigurno nećeš uspavati i propustiti sledeći voz.

Bus stanica je kod neke kuće ustvari. Nije neobično. Putnici su već tamo. Autobus je mercedes, skoro nov, vlasnik i prevoznik, Iranac.

Ovo je vreme kada Iranom vlada Šah Reza Pahlavi. Reputacija, diktator, prozapadno orijentisan, čvrsta ruka, u zemlji vlada red, Islam je samo religija. Dosta je unapredio zemlju ekonomski, saradjuje sa mnogim zemljama Evrope uključujući i Jugoslaviju. Postojanje dobrih autobusa je jedan od rezultata.

Još jedan dokaz da je samo jedan čovek, država. Za razliku od „demokratije“ (u prevodu, vladavina lopova) gde je zlo i naopako koren mudrosti i vlasti. Naravno, sve ima svoju cenu, naročito Rezina saradnja sa SAD; ko zna da li je bilo izbora. Veliko anglo-saksonsko zlo je svuda imalo svoje prste upletene, čak i u Kruševcu. Ali o tom na kraju ovog putovanja.

Predajemo stvari u prtljažnik. Vozač je ovde sve i sva. I vozač i konduker i otac i majka. Crnoput, stasit čovek nekih 30-ih godina, tip sa dugom kosom, kao što reko, Iranac, markantan karakter, brza pokreta, organizovan, svakog putnika ispituje brzim pogledom. Pretpostavljam da je ovo njegov privatni biznis, tako izgleda, vidi se da se stara o svemu. Mi smo mu retke mušterije, osmatra nas dve sekunde duže nego druge. Dobar osećaj. Zaključuje da nismo narkosi ili slično. To i nije baš teško za naša lica. Bar tada, još smo bili sveži i ličili na sebe.

Sedišta udobna do boga! Niko ne stoji u prolazu. O, zar se i to može! Vožnja je pravo uživanje. Put nije baš neki ali autobus jeste i sve nam prija. Ponekada stane tu i tamo, ima i po neka kratka vožnja za putnike koji idu odavde – donde. Naši ljudi, tako i treba.

Predeli su impresivni. Blaga brda, široke doline između, sela i naseobine koje me podsećaju na kuću; običan svet se da videti tu i tamo. Za razliku od morbidnog zapada, glasnik smrti, gde se ni pas ne glasa odavno.

Usput smo se združili sa par novih lica. Ahmed, Avganistanac koji studira u Ankari, ide nazad za Kabul. Jedan par iz Irske, Džim i Kristina. Odlaze za Australiju, migriraju. Ovo im je svadbeni put, recimo. Dobro je, imaćemo društvo do Delhija.

Dremamo. Popodne je. Onda, sa leve strane puče vidik.

Planina Ararat. Šiljata vulkanska kupola, nadvisuje sve naokolo. Impresivno! Oko 5200m top.

Čuvena planina ne samo po lepoti već i po legendi o Noju.

Diskutabilno, na vrhu te planine je krater ugašenog vulkana koji po čuvenim teolozima i naučnicima sa zapada je ustvari otisak Noeve Barke. Dogadjaj od pre 2000 godina, otprilike. Kada je taj potop naišao i potopio sve civilizacije zajedno sa stanovništvom i životinjama, samo je Noe sa odabranicima pretekao u velikoj drvenoj barci. I Amerikanci, naravno. Desilo se da se barka baš tu zadesila u trenutku povlačenja velike vode i tu ostala. Nasukana na vrh planine.

Srećom da smo mi Sloveni znali plivati u to vreme pa ...

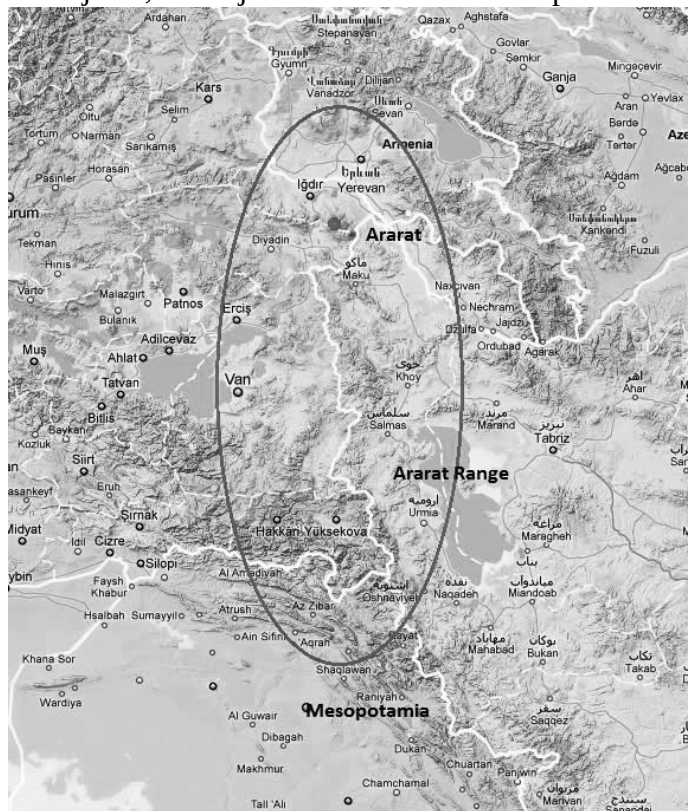
Predveče autobus stade negde blizu nekog mesta, valjda mesta. Gužva na putu, okupili se ljudi, uzbuđenost oko nečega, očito nešto se dešava.

Naš vozač je tamo napolju takodjer, neki putnici izlaze. Saznajemo da je neki auto naleteo na neko dete, nesreća, izgleda ona najgora. Kuknjava.

Traje neko vreme, ljudi se vrte, slika poznata, ishod ne znamo. Kada je zaključio da ne može mnogo pomoći naš vozač se vraća, krenemo dalje.

Mrak je potpun, jezdim kroz noć, ljudi u autobusu pričaju, upoznajemo se malo sa nekim putnicima, nemio dogadjaj je još prisutan.

Kasnije uveče stižemo na granicu.

Postavljena na grbini obronka planine. Masa šlepera sa obe strane grane. Neki odlaze, neki dolaze, vidi se da je ovo biznis prelaz, glavna saobraćajnica izmedju tamo i amo u ovom delu sveta.

Oseća se neka strepnja medju ljudima. Čini mi se, nisam siguran, tjah, kao tiha neka tenzija. I vozač je kao na oprezu. Možda zbog zakona? Neke informacije koje saznajemo dosta kasnije mogu poslužiti kao objašnjenje. Na primer, šverc droge na iranskoj strani se kažnjiva na licu mesta. Može i streljanje ako si gramziv. I drugi bezobrazluci se ne tolerišu kod Šaha Reze.

Ne znam za druge stvari ali znam da šljam nećeš obuzdati demokratijom i lepom rečju. Samo uz pomoć zida. Naravno, ovde postoji i ona nezgodna mogućnost; ako jedan zabrlja, ceo bus najebava sa pretresom. A za vozača je najgore. Treba dokazati da nisi u dosluhu... you nou! Ha!

Taj Reza je bio tvrd orah. Da. To isto saznajemo dosta kasnije.

Evo i nas pred carinicima.

Gledaju nas ljubopitljivo, opet, mi smo retka živina na ovom prelazu. Ovde prvi put učimo šta naš pasoš znači. Juga? Tito? Klimanje glavom.

Pasoš se letimično pogleda, bez otvaranja. Pitaju šta imamo u torbama. To, to i to, kažemo.

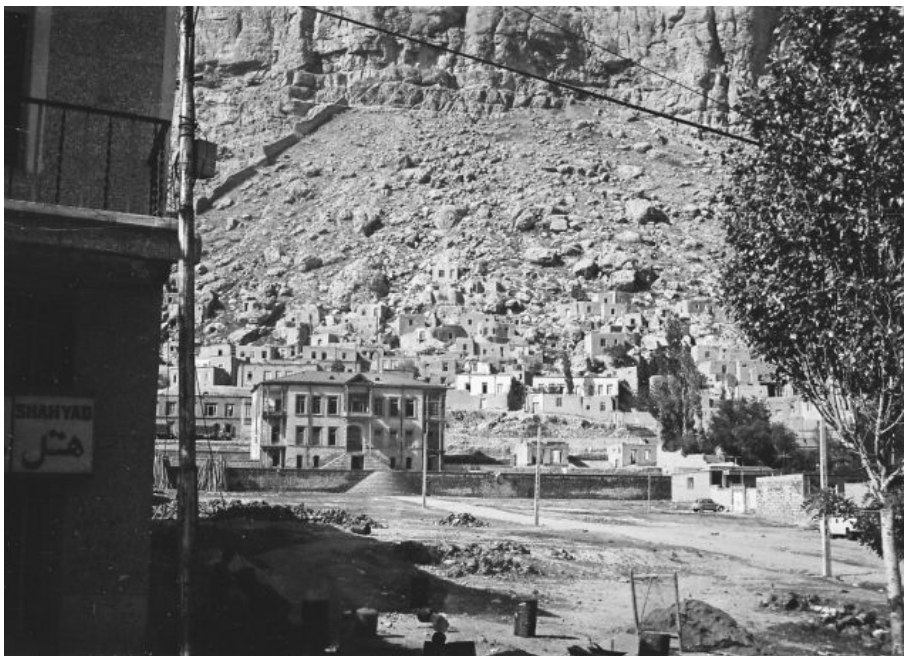
Boban je posebno učitiv, nije dobro da ja pričam u tim situacijama. Besni pas.

- Imate lekove? Komentarišu. E to traže da pokažemo.

Tek sada vadimo to iz torbe, kutija je kod Bobana, sva lepo oblepljena flasterom kako vlaga ne bi oštetila, već šta ima unutra. Prevrnuli su kutiju po rukama par puta ali nisu tražili da je razlepimo.

Može, sledeći. Šta da kažem.

Kako nas gledaju, nekako kao „iz daljine“ vidim da vide da ne znamo gde srljamo. Naivni turisti. Ha-ha!

Pregled autobusa i ostale carinske formalnosti uzeše oko jedan sat.

Novi vozač se pojavi, stari ode pozadi u bus da spava.

Noć, mesečina je, jezdimo kroz kamenitu pustaru. Nigde drvceta. Prespavali smo dobar deo puta.

Negde posle ponoći ulazimo u Tabriz. Grad spava, nigde nikoga. Autobuska stanica mirna, nekoliko putnika se iskrcava i ukrcava. Kratka stanka i osveženje poznatim napicima, koka kola ili fanta, može i 7 up. Uzgred, deru nas usput, cene pića i ono što pojedemo tu i tamo

su za „turiste“. Skupo. Možda i nije ali za naš budžet jeste. Jeftinije ne može da bude ni u raj u ali naše razmišljanje je, uuu, potrošio sam već 10 maraka a tek smo pošli.

Ide se dalje. Jutro je svanulo vedro i... veoma toplo. Po neko mesto usput, kamenito, u nekom brdu ili ne, kako gde. Po neki putnik izadje ili udje. Ovaj deo Irana je prava pustinja. Nigde ništa. Srećom, bus ima aircon, prijatno je. Valjda je zato ovaj prevoz osetno skuplji.

U Teheran ulazimo oko 11 sati pre podne. Konačno, druga noga je uspešno i udobno prevaljena.

Grad je veoma prostran, niske kuće po veoma razudjenoj i opširnoj periferiji. Uze pola sata da se dovučemo do centra. Prolazimo pored one čuvene kapije. Ovaj deo grada je izgrađen dosta, prepun visokogradnje.

Bus konačno staje na neko zgodno mesto, pojma nemamo gde, svejedno nam je, iskrcavamo se. Pozdravljamo se sa našim vozačima, markantan lik je srdačan, malo smo pričali usput. On je opet vozio poslednjih par sati puta.

Objasno nam je gde je železnička i autobuska stanica u vezi naše sledeće etape puta za Marshad.

Šta sada? Na voz. U principu vozovi su dosta jeftiniji od autobusa, naša opcija silom prilika. Na stanici je strašna gužva, ej! Ko pred rat, ubi bože. I karata nema ni za danas ni za sutra. Sve rasprodato. Aha!

Znači tako. Ovde se putuje dupke.

Autobuska nije mnogo bolja. Locirana tu negde između dve, tri ulice, veliki prostor ko na aerodromu, hiljade autobusa. Ovi su dosta jednostavniji, mnogi iskićeni visuljcima i ukrasima, skromno, za sada. Gde je šalter, gde je red vožnje, gde je ko? To je sve razbacano okolo, ljudi ulaze i izlaze iz autobusa koji dolaze i odlaze. Treba se držati za ruke inače se čas izgubiš u tom raju autobusa.

Raspitujemo se, malo ko zna strane jezike, upućuju nas mangupi tamo, amo, od vrata do vrata. Neke određene stanične zgrade nema. Okolo su niske kuće, nekada stambene, sada iskorišćene za bus biznis.

Uspevamo nekako da nadjemo jednu koja je biletarnica. Kupimo karte, 500 riala po glavi, kurs je 66 riala za 1\$. Dosta. Nadamo se da ćemo naći naš bus kada dodje vreme. Kaže nam službenik da staje baš tu ispred vrata. Polazak je večeras u šest.

Saznajemo, Teheran ima oko tri miliona stanovnika, dosta podseća na moderne gradove po Evropi, barem taj centralni deo. Sledećih nekoliko sati provodimo razgledajući taj deo grada, onaj samo za bogate, naravno. Vrlo izgrađeno, vrlo uredne ulice, prodavnice, evropska roba poslednja moda i cene. Takvih

nema ni u Beogradu, da. Dalje, šik restorani, čajdžinice, uspevamo konačno da nadjemo i jedan kafić. Neverovatno. K a f a! Od Istanbula pa na ovamo kafa je retkost. Svi piju samo čaj. Evo prilike da se osvežimo. Naravno, kafa je divka ili tako nešto. Dobro, nismo iznenadjeni.

Najimpresivnije su džamije i neka od tih simbola religije, umetnost retko vidjena u novije doba, poseban talenat, nema sumnje. Periferija je kao i u drugim svetskim metropolama; ne tako lepa. Otvorena kanali-zacija tu i tamo služi i kao javni WC ili kao kupatilo.

Većina automobila je američke ili nemačke proizvodnje. Zemlja bogata naftom, možda i zlatom, može im se.

Lokalna hrana nije baš po našem ukusu. Do sada smo imali još neke naše konzerve, od sada moramo da jedemo šta se nadje. Meso kao i u Turskoj, bolje je ne probati. Ako ima boljih restorana sa boljom hranom, preskupo.

Ne sećam se kako ali neko nas je uputio na jedno lokalno svratište u blizini, **Amir-Kabir**. Pogodno za zalutale i uskogrudne strance koji se ne razumeju u pravi život. Ma ima ih dosta. Oni sa zapada, po sistemu „Mama, boli me prst“. Nadjemo mesto lako. Sve je tu u centru. Stranci se ne savetuju da zalaze u mrak. Tamo je jeftino, ne može im se uzeti kinta.

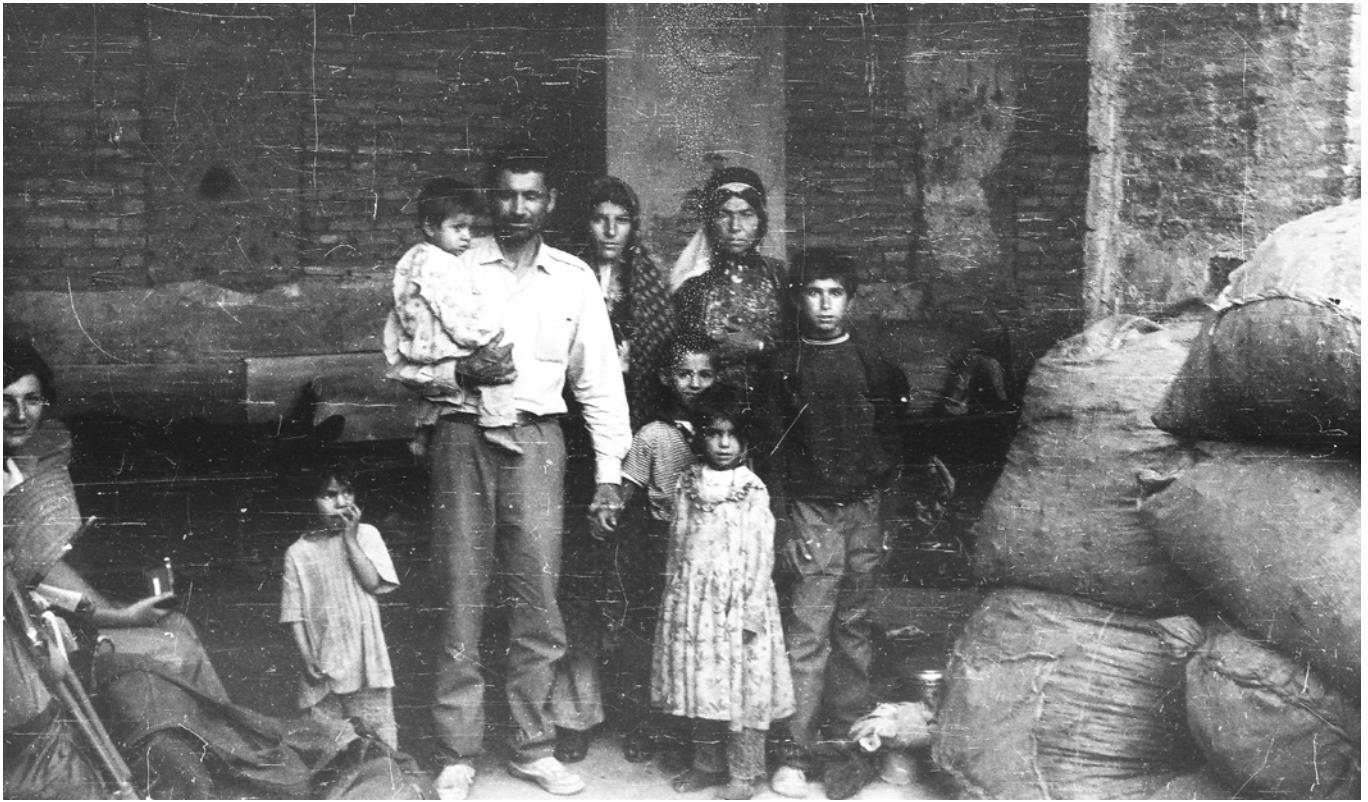
Na prvom spratu neke zgradurine, valjda je hotel sa druge strane.

Unutra, prepuno. Mladi , uglavnom iz Evrope. Većina njih lepo podgojeni i nafatirani, vidi se da nije mesto za nas. Tu je takodjer *back-packers* smeštaj, sedam dolara za noć. sića za uobičajene goste. Vitrine pune hrane i pića do mile volje. Nama ispadaju oči od gladi, nismo baš jeli usput... Prevarimo se i kupujemo neki lepo zaokrugljen sendvič, oooo, kakva greška.

Sladak, nije za k.... mali, prilagodjen za odgojene „razvijenog“ zapada.

Uzmemo jedno piće i sedimo neko vreme. Udobno je i šareno, ipak neka naša sredina, ako ne jedeš, nije strašno. Malo se raspitujemo gde ko ide, kako i zašto, neke informacije вреди imati.

TEHERAN – MARSHAD

29 juni, 18h, 1200k

Napuštamo Teheran, zadovoljni da nismo mnogo potrošili... Čao!

Karta do Marshada je koštala 500 riala, to nam ne prija, skoro 10\$ po glavi, hmmm.

Prešli smo deo puta, možda nekih 200km od Teherana. Standardno odmorište. Oko nas je i dalje pustara, golo tle, suvo i toplo bespuće.

Ahmed, Avganistanac, nam daje dosta informacija gde, šta i kako. Obrazovan momak, vrlo staložen i prijatan čovek, puno interesantnih detalja nam je ispričao o lokalnoj kulturi i običajima.

Stajemo. Neko malo mesto, selo, rekli bi po našem. Ostaje se 20 minuta. Glavna ulica sa kućicama od gline, cigle, opeke, slame, daske, takav materijal uglavnom. Nekih zidanih objekata nema. Čudno ali lepo i pitomo mesto, vrlo. Lokalni živalj je sada obučen u onu odeću tipičnu za muslimane kako to vidimo na TV-u. Dugačke košulje ili šalvare ili obična košulja i pantalone, turbani na starijim osobama, žene nisu zakukuljene. Ima malo živosti u ovaj sat, kao ono korzo pred spavanje. Sve je nekako tamno ali prijatno tamno, udobno i meko veče. Retka su ulična svetla.

Prolazimo pored jedne od tih glinenih kućica, gle! Odnekud vatra svetluca i obasjava, nazovi trotoar ispred kućice. Pridjemo bliže, hm, čudno. U dnu te kucice polukružni otvor, poluprečnika oko 1 metar. Gvirmemo u taj kao tunel prostor što se proteže dva, tri metra u dubinu pozadi. Šta je to?

Pekara. A!

Ovo je jedan od momenata za mene

Tamo dublje taj tunel se širi, na sredini je velika vatra a sa strane vatre sedi starac sa turbanom i peče velike, duge, mekane, tople, ukusne, bele, bele, lepinje. To nisam ranije video. Ali što nisam video i nije bitno. Ukus hleba se nikada ne zaboravlja. Nikada!

Pošto je, saznajemo i kupujemo, prvo tri komada a onda još mnogo, mnogo komada.

Hleb je tako ukusan da jesti ga sa bilo čim drugim bi bilo sknavljene hrane. Ne. Taj hleb jedeš samo sa tim hlebom.

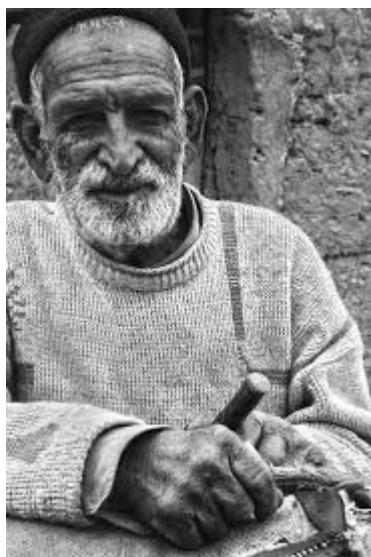
Gde ste vi slavni pekari iz civilizacije da nešto konačno naučite.

Sedeli smo ispred tog otvora, jeli hleb i smeškali se sa pekarom svaki put kada bi nam se pogledi sreli.

Sve to bez reči. Videlo se da je srećan. Sa razlogom.

Dan danas se sećam njegovog toplog lika u odsjaju vatre.

Model ovog autobusa je bio manje zgodan od onog mercedesa ali je ipak bio autobus sasvim dobar za spavanje.

Čudne tvorevine smo vidjali usput. Nisam saznao šta su, kao neki veliki stogovi sena, samo što su izgleda bile od cigala. Prvi deo puta je sve ravno u nedogled. Kasnije se pejzaž menja, počinju i neka brda koje će se kasnije pretvoriti u planine.

Ispred nas je sedela neka žena sa dvoje male dece. Dečak i devojčica. Deca su se stalno okretala i gledala u ova naša, drugačija lica. A zna se kako deca gledaju. Bez stida i opterećenja. Čiste duše koje vide stvari onakve kakve su a ne onakve kakve matorci veruju da treba da se vide.

Iranci su lep narod, po mom vidjenju. I deca a i odrasli. Lepši pol, definitivno. Ono što pada u oči su njihove oči. Velike, crne i bistre oči. Tamne i duboke. Drugačije su fizionomije nego ostali narodi sa Blikog Istoka. Rekao bih da to važi za većinu naroda koji naseljava prostore u tom pojasu ispod Rusije. Ovde nema grbavih neandertalaca ni krapinaca niti nordijaca ni germana, ni saksonaca, jok. Stare kulture očito. Sazrele i stasale. Možda siromašan ali svakako dobar narod, nema sumnje. Kolevka

civilizacije. I to će zaključivanje potrajati još.

Moji veseli komentari su neizbežni, stara priča, po sistemu sve je to beda i nemaština, zatucanost, puno kiča, neobrazovani, ma ništa bez nas. Ali ponekada se okrenem iza sebe i pogledam stvari iza zida. Trudim se da ćutim kada se setim.

Celu noć putujemo, sviće novi dan. Negde daleko na severu počinju neke planine. Što smo bliže, to su veće. Već tragovi zelenila tu i tamo. Malo je i klima bolja, ko zna.

Marshad

U Marshad stižemo oko dva popodne. Vruć dan. Grad je po podacima valjda drugi po veličini u Iranu i pun istorije. Mi to ne vidimo oдавde gde su nas iskricali. Bus za Herat imamo sutra ujutru. Odsedamo u jednom prilično uredjenom hotelu, Aiza. Čekali smo dva sata dok su nas smestili...

Da iskoristimo vreme, odalžimo u avganistansku ambasadu da Boban uzme tranzit vizu. Nije imao vremena da to uradi u Beogradu. Srećom nije bila daleko, Ahmed je znao gde je.

Opet neka kinta i za to. Ali je zato tranzitna viza par ekselanse dokument, na starom pergamentu.

Dok smo čekali, upoznamo se sa ćerkama nekog šeika iz Kuvajta koji je takodjer tu u prolazu. Četiri ćerke, da. Kakva prilika za tri musketara, neoženjeni a dekintirani... hah!

Ekipa na putu: Ahmed, Žuća, Kristina, Jim, Boban i deca iz autobusa. U dvorištu hotela, čekamo na administraciju da obavi posao...

Elem, kad im je otac otišao negde, insistirale su da im malo sviramo na gitari i otpevamo po nešto.

Konverzacija je bila minimalna jer im je zabranjeno da pričaju sa neverniciima, valjda. Samo smo namigivali. Ali ipak su bile obučene po evropskoj modi, vrlo ukusno. Reklo bi se da imaju privatnu garderobu koja brine o njihovom izgledu. Što da ne!

Kažu nam da im je otac vrlo strog i da možemo loše da prodjemo ako im se suviše približimo. Naravno, ne sumnjam da se radi o standardno pripremljenoj priči za turiste. Nije da one baš vole tu priču ali moraju da imaju alibi. Po sistemu

- Ćerko, jesi li im rekla da se ne približuju.
- Jesam tata.

A devojke lepe ko lutke, volele bi da sednu na kafu sa muškarcima kao sav normalan svet i da koketiraju, prirodni zakoni.

د افغانستان د جمهوریت جنرال قونسلگری - مشهد
General Consulate of the Republic of Afghanistan - Mashad

Name (Mr/Mrs/Miss) LURINCO NIKOLIE
Place and date of birth 11.12.1952 PRIZREN, YU
Nationality YUGOSLAVIA Occupation STUDENT
Permanent Address BAGDALSKA 17, 84 000 KRUSEVAC
Passport Number 2991
Place and date of issue 9.08.1974 KRUSEVAC
Accompanied by _____
Purpose of Journey _____ Duration of stay TRANSIT TOURIST
Date of last tour in Afghanistan _____
Declare amount of funds Cash/Cheques 300 DM
All Persons travelling to Afghanistan are allowed a maximum of 500 Afs Cash on entering Afghanistan.
هر نیمه خارجی بیشتر از ۵۰۰ افغانی وارد افغانستان کرده نمیتواند.

Signature _____ Date _____ تاریخ _____ امضا _____

Hotel, razuman smještaj, čisto je, odmor nam prija, krevet konačno. Okrepismo se nekako pa onda u razgledanje komšiluka. Niska gradnja, prašnjave ulice, kao u Kraljevu. Nema ni neke gužve po ulicama. Večerali smo u nekom restoranu, nije bilo loše ali nešto jače bi nam prijalo.

Opet u šetnju.

Tiha tuga uveče, baš je tiho i prazno, kao neka banja ili lečilište, psssst.

Boban i njegov dobar nos, naidjismo u jednoj prodavnici na votku i vrlo neobično za ovaj teren. Naravno da smo kupili

flasu i u hotelčetu pravi teferič. Samo što nas je piće brzo poobaralo onako iscrpljene od puta dotle. Barem mene, za druge saputnike se ne sećam.

Boban se seća i neke mlade Nemice, njenog neutešnog plača za dragim koga su uhvatili na grani sa filovanim motorom. Droga, njen dragi, neki naivac, kupio u Nepal u vrlo jeftino.

Ona ide do granice da ga poseti ili već šta.

Droga u Iranu, opasno po život.

Bilo je pametno ostati nekoliko dana ovde ali mi žurimo, ima dosta do Australije, ha-ha!

Onda smo sabrali utiske dosadašnjih zbivanja i pretresli kasu. Kasa je bila u redu, malo praznija ali se još uvek drži na vetru.

MARSHAD – HERAT

1 juli, 540km

Odspavali smo u udobnom hotelu, poslednji put, nismo još ni znali. Autobus u jedanaest ujutru, kreće na vreme. Sličan je onom prethodnom, malo neudobniji ali još uvek je dobar za nas. Karta sto reala plus sto avgana sa one strane grane.

Nekoliko sati put vodi kroz planine, one izmiču. Silazimo na jug ka Avganistanu. Onda opet ravna pustara koliko pogled seže, suva, gola, topla. Ponegde pastiri, napasaju stada ovaca, ne znam na čemu ih napasaju, sve je kamen, čini mi se kada gledam iz autobusa.

Popodne je, približavamo se granici. Nigde ništa na vidiku, pitamo se ima li ovde života uopšte.

Rumor, eno je granica, naginjemo glavu da vidimo tu graničnu postaju. Iranska je solidna zidana zgrada, zadovoljava potrebe, ima i zatvor koji je jako „popularan“ za trgovce droge. Dok čekamo na pasošku kontrolu, saznajemo neke detalje oko šverca. U jednoj povećoj vitrini bile su izložene slike i materijal zaplenjen prilikom pretresa. Očito se dosta švercuje, metode su bezbrojne. Tajni džepovi u vešu, šavovima,

potpeticama, djonovima, olovkama, auto gumama, rezervoarima, cigarama; sedišta, figurice, cevi rančeva... sijaset. Najviše švercera je iz Nemačke, Francuske, Danske, još po neki.

Put kroz pustaru, 46°, suvo i „prijatno“ toplo

Za šverc hašiša do 1kg dobija se zatvor na licu mesta, od 1 do 15 godina. Za više od 1kg izriče se smrtna kazna i izvršava tu, na licu mesta. Ma da se ne troše oko transporta. Bar tako nam kažu neki lokalni saputnici. Da, Iran je tvrd kada je droga u pitanju.

Pregled je površan, po sistemu, samo idite odavde.

Odavde se svet osetno menja. Iran je bio civilizacija za ono šta dolazi.

Sledećih pet kilometara je bafer zona, „ničija zemlja“ između granica. Tu se prevozimo mini-busom koji je tu za tu priliku.

U toj bafer zoni zadržavati se ne sme. Vozimo se pravo do avganistanske kontrolne postaje. Sve golo i ravno okolo. Tužna slika bez sumnje.

Za razliku od iranske, ova postaja se sastoji od jedne barake koja samo što se ne sruši. Kućice od, recimo, blata i slame, vrlo „skromne“. Sa slikama po zidovima, uhvaćeni šverceri.

Tu su i nekoliko vojnika, tako nešto, u ofucanim uniformama što su odavno trebale biti izbačene iz upotrebe.

Svi izlazimo, vade se stvari za pregled, muvanje okolo, šta drugo da se radi. Kontrola će potrajati neko vreme. Pretres prtljaga vrši dečko, ne stariji od petnaest godina.

Osoblje koje je vršilo kontrolu više liče na izmorene gerilce što su upravo došli sa bojnog polja. Svi su obučeni u krpe. Krpe, i turbani. Mladji ljudi, tridesetih godina. Nema šanse da ih razlikuješ od ostalih putnika. Vrlo jednostavni i direktni. Vidi se da im je standard na „visini“ ali razum jeste.

Udjemo u jedinu prostoriju za pregled, gleda nas čovek, gle, opet neobična živina! Ali navikli su se.

Onda od nekud naiđe neka druga ekipa, nose na lice mesta ustreljenog švercera sa kilo hašiša.

Ahmed nam kaže da je Avganistan veoma siromašna zemlja. Osim malo nafte, nema nikavih drugih prirodnih bogatstava. Zemlja je goli kamen i pustinja i uglavnom se živi od domaće radinosti. Što se tiče hašiša u Avganistanu ga ima kao kod nas trave. Za 5\$ se dobija oko 100-200 grama, zavisi od kvaliteta.

Proizvode mak kao mi hleb. Već na putu ka Heratu, oko 150km, na svakom stajalištu su nam ga nudili. Za njih je svaki turista narkoman. Prosto se nadju u čudu kada ih odbijemo. Tako nas sve vide. A i nije daleko od istine. Ova zemlja je Meka za strance iz Evrope. Mlade i napredne generacije.

Nismo im sumnjivi i naš pregled dokumenata je formalnost. Pečata nema, samo neki zapis u pasoš, rukopis neznalog porekla. Kao arapski otprilike.

Nazad u autobus, vožnja kroz pustaru se nastavlja bez galame. Svi smo pocrkali od žedji, čekamo mrak.

U Herat stižemo oko 8 sati uveče.

Herat

Smestili smo se u „hotel“, nazovimo to konak. Sazidan od zemlje i drveta, na sprat, sa škripavim stepenicama kroz uzan prolaz što ide pravo sa ulice pa na sprat. Standardna gradnja u ovom delu sveta.

Dole par dućana, rade preko dana. Na gornjem spratu sobe za spavanje i čajdžinica-snadji se.

Naša soba je gola, belo okrečena, sa četiri kreveta i čaršavima koji već nedeljama nisu oprani. Ali za 20 avgana (oko 6 dinara) to je to. Kasnije učimo da je ovo bilo oho-ho! Super!

Ta čajdžinica (oni je zovu „salon“) je kao, nazovi, bife, da se stanari okrepe usput. Mala prostorija, 5x5m, sa prozorima koji gledaju na ulicu. Sedi se na podu koji je potpuno zastrt ćilimima, nekoliko niskih stočića opkoljeni jastucima za udobnost, prijatan kutak. Zidovi su takodjer obloženi lepim

ćilimima, ispade u stvari da je to vrlo-vrlo prijatno mesto.

U uglu sedi deda i svira sitar. Nije baš indijski ali tako izgleda, ne znam kako ga oni zovu. Svira čovek, pravi atmosferu, piće ti uopšte ne nedostaje. Naravno, pije se čaj a svi posetioći, osim nas su naduvani. Manje-više. Svako veče smo slušali tog svirača na sitru, to mu je bio redovan posao u tom „hotelu“. Drugi dan smo se i mi priključili sa našim instrumentima. Komunikativac Boban ne propušta priliku da pokaže svoju veštinu na gitari. To izaziva divljenje i oduševljenje kod lokalaca, štimung je baš pravi.

Ispalo je super, atmosfera je postala skoro domaća. Pravi mali šou!

Treba nam jedna takva rupa kod kuće, zaključujemo.

Prvi utisak, koliko uspevamo da vidimo, Heart je malo prašnjavo mesto sa kućama od blata i starim tajnovitim i opasnim gradom na brdu iznad. Mesto gde se samo radoznali Srbi šunjaju kroz uske uličice i prolaze gde možeš časkom da nestaneš i da te nema. Mesto sačinjeno od sijaset starinskih kućica od opeke, slame, blata, tu i tamo ima zidanih, neke svete zgrade obaška lep ručni rad.

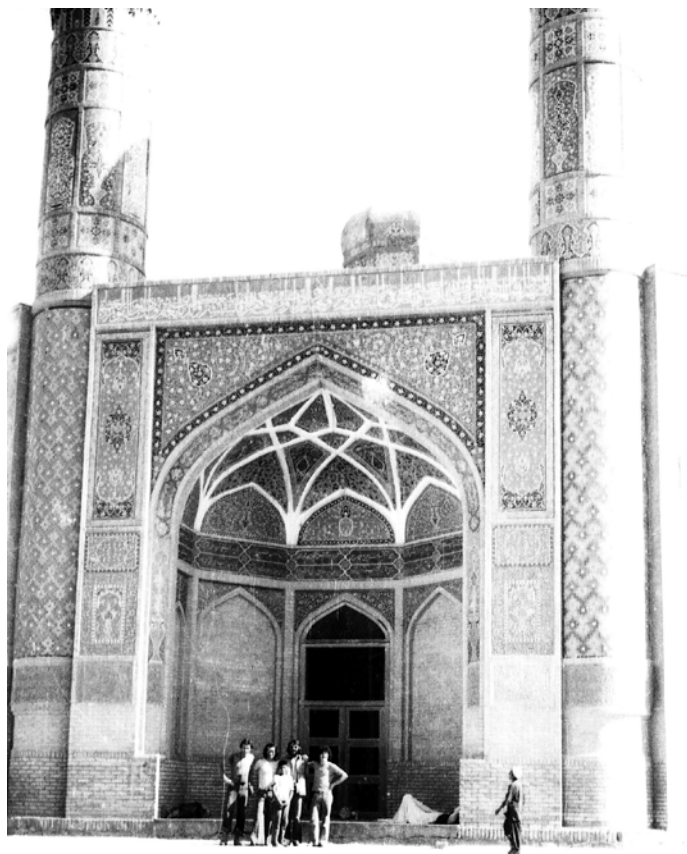
Ali verujem da nismo sve videli. Ko zna koliko se proteže uzduž i popreko.

Onda iznenadjenje koje prvo pada u oči, jedna velelepna džamija, nesrazmerna gradiću u kom se nalazi.

Dva ogromna minareta, sva u pločicama i ornamentima, pitamo se koliko je godina uzelo da je sagrađe. Na marketu, živost, starine, masa uskih uličica i prolaza između njih. I jedna glavna ulica.

Sve ulice su obični prašnjav drum, ovde kiša nikada ne pada pa im asfalt ne pada na pamet.

U mnogobrojnim uličicama i prolazima sijaset različitih dućana, puno zanimljivih sitnica, suvenira i drangulija. Posebno obiluju kožnim proizvodima skoro svake vrste. Od čizama i vrećica pa do jakni, mantila, torbica i ostale galanterije. Cene su niske, od 2 do 5 dolara, kako se pogodiš. Cene za nas su po pravilu tri puta više pa gde se nadjete.

Ima dosta prodavaca tepiha koji su neverovatni i po kvalitetu i po artističkoj vrednosti. Šare za koje se pitamo: kako je moguće, pa samo su ljudi? Kakva mašta!

Neverovatan je izbor ukrasa i djindjuva. Od plastike pa do poludragog kamenja i skupocenih metala.

Ima sve, samo pitaj.

Kupujemo torbice i sandale od lepe žute kože, sada smo pravi turisti. Boban kupuje jedan lep džepni nož, Žuća i ja djindjuve i torbice.

Ispade da najviše para trošimo baš na to; djindjuve koje nam ne trebaju.

Izbor hladnog i vatrenog oružja je na raspolaganju od 13. veka pa do danas. Na jednom marketu nalazimo stare puške. Iste one kakve su koristili naši hajduci, kremenjače. Lep rad, jeftino ali ko da to vuče. Naravno, ovde, te puške se još uvek koriste.

Neodoljivo sam sve vreme imao utisak da smo na nekom velikom vašaru.

Mrak je, ulična svetla su retka ali dovoljna da se snadješ okolo.

Ta tamna atmosfera me još više pleni, okupira, misterija, dobar osećaj, prepoznavanje daleke prošlosti, možda su mi preci baš ovde živeli neko vreme dok nisu nastavili put dalje?

Impresivan trenutak. Prija mi sredina.

Jednog drugog dana dovućemo se do nekog marketa, malo dublje u grad, malo više za lokalce, malo više ortodoksni islam. Jedan nas čovek upozorava da izadjemo odatle, nije mesto za nas. Nikada se ne zna.

Poslušamo ga. Ima dosta drugih stvari za videti.

Po njihovom kalendaru ovo 1376. godina. Tako baš mesto i izgleda. Nema sumnje.

Narod uglavnom odeven kao u tom 14. veku. Ali dobro izgledaju. Na naše čudjenje, vrlo su beli, naročito deca, mi smo pravi Arapi za njih. Neko nagadja da su deca možda mešavina sa belcima ali znajući muslimane i njihovu kulturu, sumnjam. Ta ne bi pretekla dugo. Lep narod, sve u svemu.

Da sam imao uslova, napravio bih film o ovom mestu. Kakva prilika je to bila videti taj svet pre nestanka. Mislim, pre nego što ih stranci „civilizuju“.

Ono što nas je iznenadilo pri ulasku u grad je jak miris hašiša. Svuda. Čuli smo za to već ali je ipak iznenadjenje. Zaključujemo da je to uobičajeno stanje, kao kod nas cigarete.

Droga je u Avganistanu zvanično zabranjena ali to je puka formalnost. To im je glavni izvozni artikl, mnogo naroda živi od toga. Ovde je pušenje hašiša sasvim normalna stvar.

Što se tiče ostalih gostiju u ovom našem smeštaju, sve sami Evropljani. Ne znam da li je bio jedan medju njima koji nije uživao drogu. Rekao bih, svi. Uglavnom su vreme provodili u sobama. A ponekada bi se neko od njih kao senka ušunjao u salon na čaj ili za obed. Vidi se, već ušli u težu fazu sa drogom. Jedan je malo trezveniji, neki visoki, plavi Holandjanin. Malo se družimo, malo nam priča šta se ovde dešava i kako se provodi vreme. Ništa posebno osim droge, ha-ha. On je tu već neko vreme i ne mrda nigde. Haš je jeftin, smeštaj takodjer, hrana bescenje, sa 100\$ može ovde da živi godinu dana.

To je jadac za neke, priča nam. Posle godinu dana žrtva se teško odriče navike. Neki i kosti ostave tu. On nije još u toj fazi, ne znamo kraj njegove priče.

Vlasnik hotela je bio u službi milicije, kao i masa drugih civila po gradu. I niko ne pravi pitanje oko droge. Tu su da drže red. Njihov red, po njihovom shvatanju.

Priča nam Ahmed, vrlo je teško i opasno biti lopov ovde jer uvek postoji mogućnost da te neko vidi.

Jedan dan čujemo neku buku i viku dole niz ulicu. Vlasnik nam objasni da je to bila trka za nekim lopovom. Kaže, svi okolo i u blizini učestvuju u trci, vrlo je teško pobeći.

Zaista, posle dva minuta ide povorka ulicom na čelu sa prekršiocem, svezanih ruku na leđjima, izmedju dvojice redara koji su ga sprovodili. Jedan od njih je bio gazdin sin.

Ekipa kod džamije pozira ispred moćne ruske smene 8, fotoaparata za sva vremena i sve namene.

ko zna kada će opet da pričaju sa strancima. Stranci, oni stranci koji su i nama stranci, ih obično izbegavaju. *You know*, propaganda sa zapada.

Neki dan odlazimo opet da razgledamo tu velelepnu džamiju. Teško je razumeti šta su hteli da kažu ali mnogo je truda uloženo. Arabeske i mozaici i priče... Naravno, slikamo se tu, svuda privlačimo pažnju okolnog življa.

Na stepeništu sede tri devojčice, još neki stariji ljudi okolo. Malo ćaskamo sa njima, klasika, Ahmed priča i prevodi, naravno, mi samo možemo da kažemo alah akbar i salem alejkum, toliko znamo.

Ali svi su ljubazni i vole da pričaju,

Nešto nam pokazuju na jednu devojčicu. Ruke. Ahmed kaže ima nešto na ruci. Pridjemo bliže, uuu, teške kraste, žive rane na levoj ruci. Neka infekcija kože, ko zna. Možda od češanja, insekti.

Elem, naš liječnik Boban stupa na scenu. Pitamo one starine jel može da joj malo očisti i previje ranu. Može. Naravno, mi smo opremljeni lekovima kao za manju bolnicu, hah! Srećom. Boban joj to sve lepo sanira i namaže nekom antibaktericidnom kremom. Nadamo da će joj pomoći.

A ona se složila da sama pozira ispred te čuvene i moćne Ruske Smene 8, Horošo!

A na stopalima devojčice imaju velike bele fleke po koži. Pigmentacija problem. Ishrana ili što? Očigledno imaju nedostak nekih minerala, vitamina, ko zna. Tužna priča, nema sumnje. Lepa deca, puna nade i optimizma...

Pa posle neko pita: A što ne vole te bolesnike što pričaju engleski?

A ja kažem: ne znam, ja nisam odavde.

Eto.

U Heratu ostajemo dva dana. Do sledećeg autobusa.

Nismo planirali ali takav je red vožnje. U to doba transport izmedju gradova je bio relativno redak. Samo ponekada.

Prilika da se prošetamo ovim zanimljivim mestom kao iz priča.

*Uvek radoznala deca u razgovoru sa Džimom i Katarinom.
Ni jednom detetu pogled nije bio mutan kao, recimo nekoj deci sa mobilnim telefonima.*

HERAT – KABUL

Rano ujutru krećemo za Kabul. Ali preko Kandahara. Mesto dole na jugu. Što znači dosta naokolo, oko 1060km. Mnogo kraće i direktne linije za Kabul još nema. To će biti u budućnosti kada se putnici namnože. Karta je 220 avgana, oko 4\$.

Vozimo se kroz pustaru kakvu smo već upoznali. Ispred nas je opet neka žena sa dvoje male dece, svi su simpatični i lepi. Iznenadjeni smo. Nekako komuniciramo, naravno da smo im interesantni. Koliko puta imaju priliku da putuju a još manje da vide tri „prijatna i ljubazna mlada čoveka“ iz Juge?

Svi su radoznali i svi vole da malo pitaju nešto. kako se sporazumevamo ne znam ali sve je stvar dobre volje. U to nisam nikada sumnjao. Zato je Bobanovo prisustvo bilo „life saver“ nema sumnje.

Zašto smo krenuli tako rano, u 4.30, saznajemo već u 7 sati.

Vidim da mi nešto peče na usnama. Hm?

Šta je to.

- Ispucala ti usta, kaže Žuća.
- Zaista?
- Da.

Sva pića smo već odavno popili.

U osam sati usne su mi debele i sve u ranama. Zato što se stalno obližujem ne bih ih održao vlažnim i onako kako treba da budu. Ha! Kakva greška! To nikako. Vlaženje i momentalno sušenje samo čini još gore.

Temperatura u osam sat je 45⁰C. Autobus nema klimu. Koža kuva bre! Takvo pitanje kod lokalca bi izazvalo čudjenje i diskretnu porugu. U busu je 50⁰C

U 8 i 30 vidim da sam gotov. Sve pukotine na usnama su sada krvave i to već smeta ozbiljno. Onda mi preostaje onaj poslednji korak. Hibernacija. Ko to ne može, nemoj nikada da ide u Avganistan.

Odlučim da ne kvasim više usne i da ih totalno ignorišem. Dajem im potpuni mir. Zatvorim oči i... zaspim.

Da mi je neko pričao kako mogu tako da zaspim ako se mora, smejao bih mu se. A baš tako treba uraditi ako želiš da pretekneš u pustinji.

U podne stižemo u neku postaju, nazovimo to, „motel“. Tu trošimo silne pare na 7 UP i na Fantu. Gazirana pića?? Ni jedno, ni drugo ne valja ali vode nema. Ima, ali mi je ne pijemo jer nije filtrirana. Naivci.

Kasnije smo svašta pili.

Pretekli smo taj dan. Uveče u 8 stižemo u Kabul.

Još jedna noga predjena bez posledica.

Kabul

Petak, 4. jul

Prema uputstvu našeg saputnika Ahmeda odsednemo u neku rupu sa naslovom „Green Guest House“. Vrlo jeftino, 5 avgana. Bili smo razočarani sobama a one rasušene grede kao da će se srušiti svaki čas. Ali je ta rupa imala vrlo lep vrt, vrlo prijatno mestance za ćaskanje u nemoj tišini i svežem vazduhu. Jedno vreme smo se zabavljali proganjajući ogromne bubašvabe od dobrih 4 santimetra dužine a onda je i to postala obična stvar.

Ipak, sutra smo prešli u „hotel Mustafa“. To je već bila zgradurina, siva i gola. Bolji i duplo skuplji, 50 avgana po osobi. Kurs je, 55 Avgana za jedan dolar. Soba sa tri kreveta, pod betonski, gladak, prekriven prašinom, prosto kupatilo, „*rien d special*“. Ali ima dosta vode a mogla se dobiti i hrana zadovoljavajućeg ukusa. Većina gostiju su bili turisti, najviše Francuzi, valjda zato.

Kabul je prava rupa gledano sa naše strane. Herat je bar imao neki imidž. Ovo je mesto gde se promene dešavaju, glavni grad, malo staro, malo novo. Možda oko dvadesetak zgrada višespratnica. Ostalo su kućerci, šupe, naravno, religiozne institucije su najbolje opremljene.

Grad je smešten u dolini okružen brdima na kojima su zvrjale naizgled prazne crne rupe ukopanih naseobina čiji se stanari nisu videli. Imamo sobu sa pogledom na jedno od tih brda preko puta, kojih stotine metara dalje. Izmedju nas i brda je ravnina načičkana kućercima. Brdo takodjer. Vrlo impresivno, ustvari. Strana brda koju vidimo je vrlo strma, praktično kao da gledamo film na ogromnom platnu. Boje i šareniš izmedju crnih rupa su puni kontrasta. Svidja mi se to.

Začin tom vidiku je... glasna, vrlo glasna muzika. Naravno, muslimanska. Isprva se pitamo, bre, dokle će ovi da nas ometaju?

Podležemo predrasudama iz zemlje dembelije: mi pa samo mi. Niko drugi ne zna šta je muzika.

Ali ne zadugo. Kad jednom zaboraviš na predrasude, taj kolorit boje i zvuka je ustvari neverovatan doživljaj. Fantastično! Nešto novo.

Pevanje i sviranje je obaška dobro, samo, ostavimo to kao stvar ukusa. Neko voli taj zvuk, neko ga meša sa religijom.

Nismo mnogo skitali okolo. Prašina i vrela suva vazduh nisu bili povoljni za šetnje. Ipak, tu i tamo se mora, pa to je ono pravo zadovoljstvo. Već smo duboko zagazili u drugi svet. Danas je petak, oni petkom ne rade. Nema veze. Koliko je Kabul veliki, ne znamo, dosta je rasprostranjeniji od Herata, ima i gradjevina od tvrdog materijala. Ulice su većinom zemlja, nekoliko glavnih su asfaltirane.

Kanalizacija je obezbedjena, otvorenog tipa, kanali sa strane ulice, ponekada po neko čučne da se rastereti, jel', pri ruci je. Pišanje je besplatno.

Dućana ima sijaset, takodjer i uličnih prodavaca suvenira i djindjuva, uglavno mladež. Teško odolevamo tome, opet trošimo kinte na gluposti, pitam se ko je ustvari ovde primitivan.

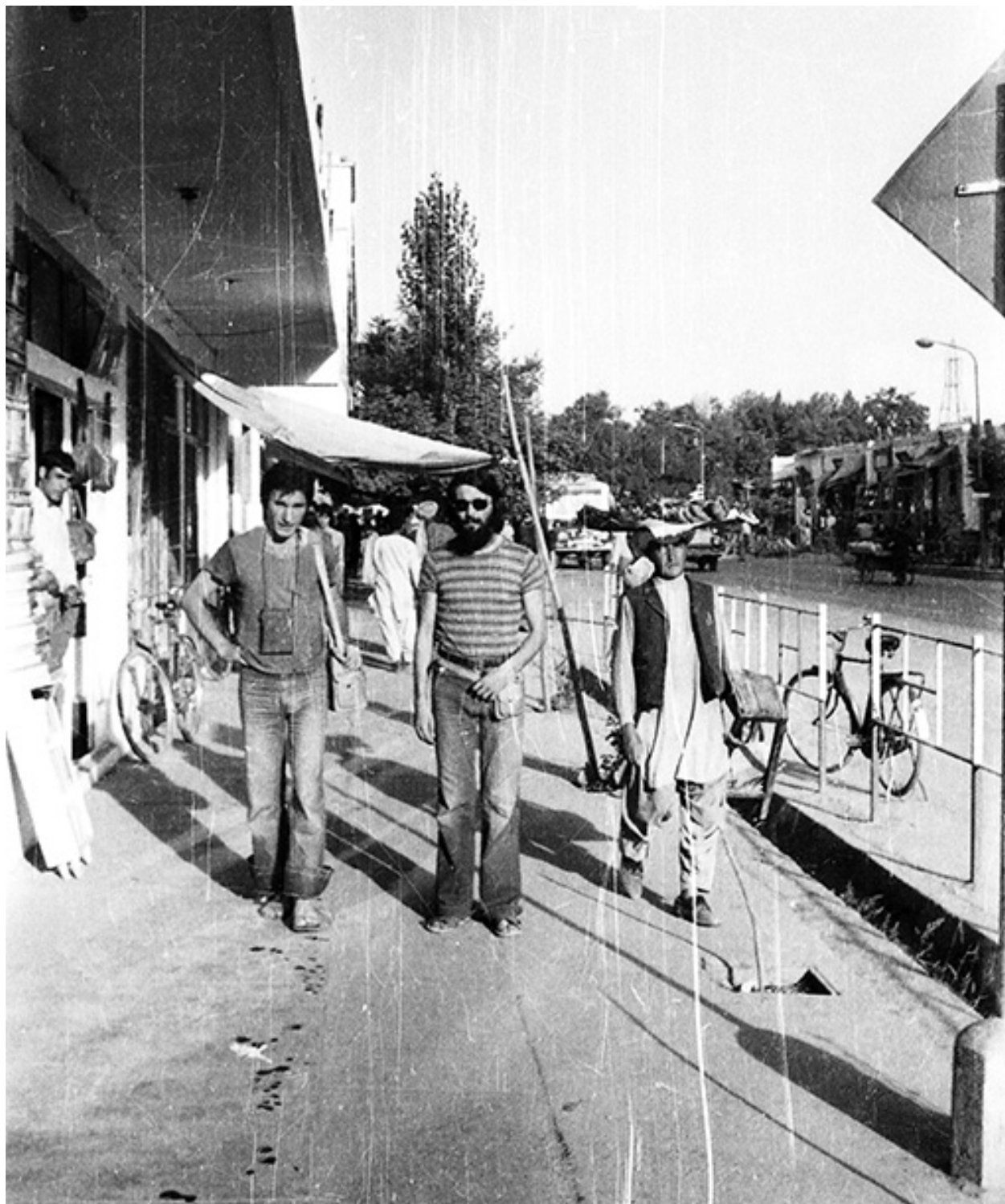
Kako gde zadjemo sa strane, opet miris hašiša. Nije baš tako javno i svuda kao u Heratu ali ga ima.

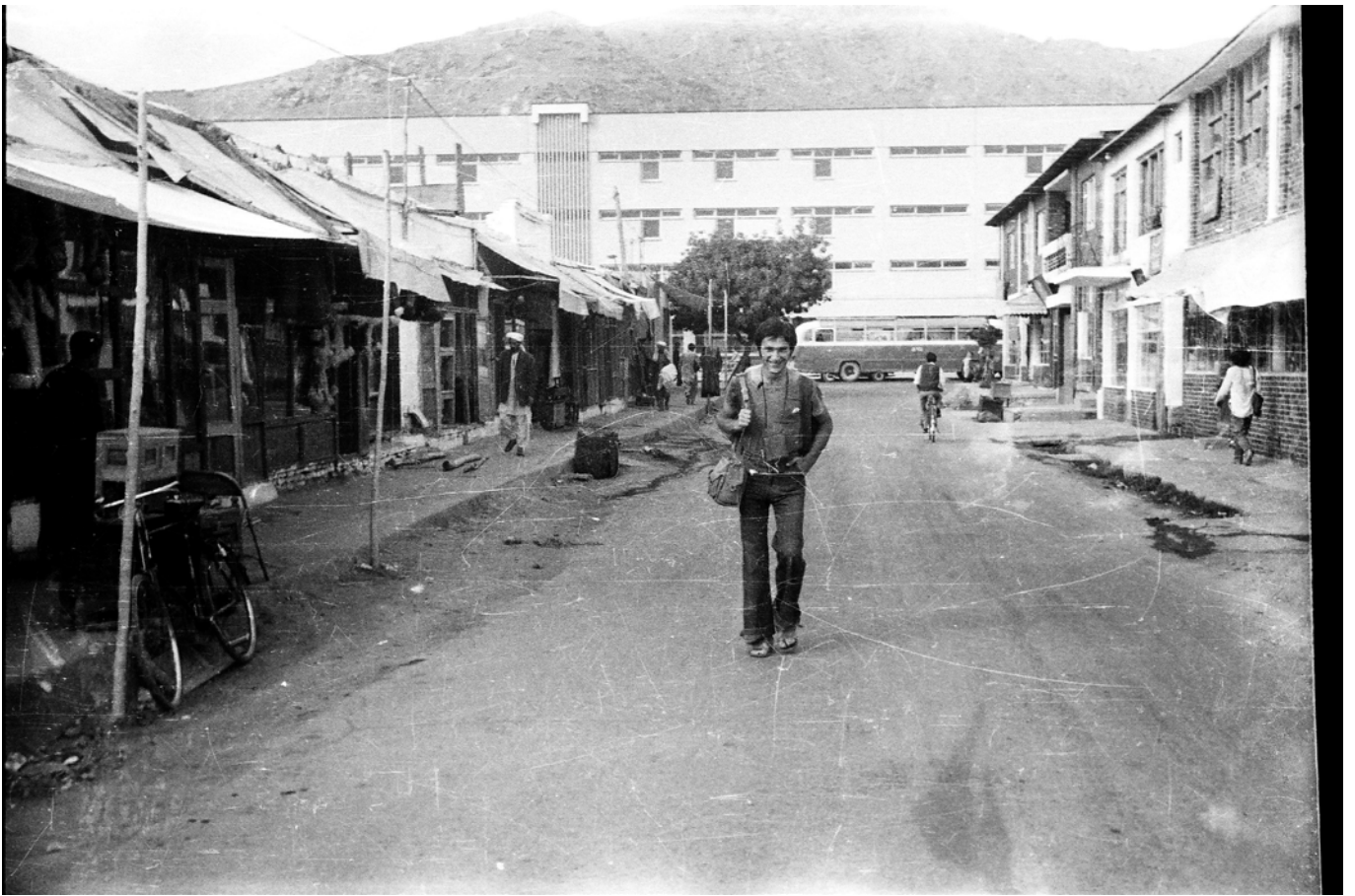
Drugi dan opet lunjamo, muzika nas prati svuda. Ona, sa brda, pokriva dobar deo grada. Veseo svet. Jedemo u nekom restoranu, onom uličnom, nije loše, može, košta 27 avgana za trojicu, hm, jeftino.

Vrlo zanimljiv grad, ispostavi se. Čak smo se i slikali, posle toliko vremena, hepi, 'ajde da se slikamo. Tu sliku još uvek držim na zidu, ja i Boban, mršavi.

Ah, ta dobra vremena.

Uzgred nadjemo autobusku stanicu. Kupujemo karte do Pešavara, cena, 100 avgana po glavi, džabe.

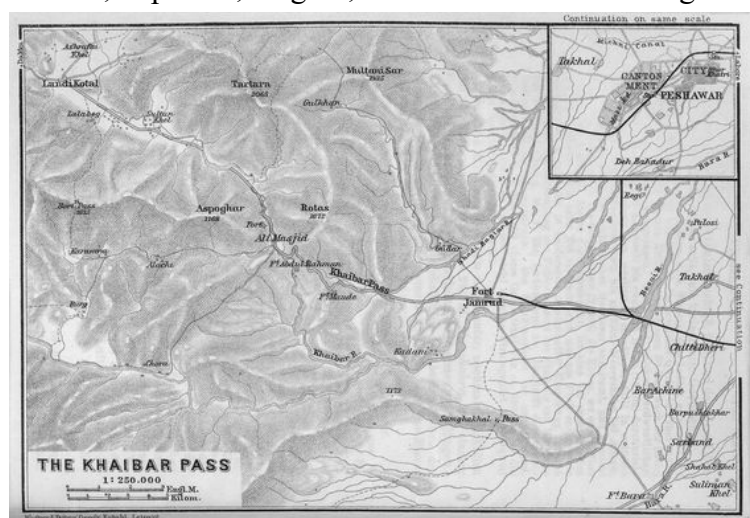

KABUL – PESHAVAR – LAHOR – AMRITSAR

695km

Novi dan, 8 sati, ukrcavamo se u autobus i jašemo dalje. Malo smo se oporavili u ovom muzičkom Kabulu, lep svet, uzgred, bar što se tiče ženskog dela, za druge ne znam, nisam obraćao pažnju.

(Nemoguće je uporediti recimo, ubi bože rugobe sa zapada sa ovim normalnim stvorenjima.)

Posle par sati počinje uspon kroz planine, obronci Himalaja. Pravo i omiljeno mesto.

Za razliku od prethodnih etapa, ovde je teren vrlo brdovit. Krivine, litice, zaobilaznice, serpentine, ambisi, pravi raj posle one pustare. Put su gradili Rusi, delom, delom Kinezi. Ko bi drugi gradio po ovakvom terenu.

Tu je poznati Kajber prolaz, tesnac koji su pre mnogo vekova otkrili trgovci koji su tražili put ka Indiji. Ranije je to bilo mesto puno odmetnika koji su pljačkali karavane i prolaznike. Čuven po zasedama u neka stara vremena; i danas treba biti oprezan. Kajber prolaz je jedini mogucni prolaz ka Indiji u ovom severnom delu sub-kontinenta. Osim ako nisi tica ili padobranac.

Neko nam je nabacio i priču o vrlo moćnom plemenu koje je tu živelo i obezbeđivalo prolaz. Bili su to ljudi visoka stasa, mnogo više nego običan svet. Žene takodjer, mogle su i sa 4-5 normalnih ljudi da se nose. Dok im stranci nisu pokazali kako se živi. Sve ih potrovali i bacili u ambis.

Nailazimo na omanju planinsku rečicu, i jednu manju hidroelektranu. Neka veća reka daleko u dolini, valjda je bila reka Ind.

Do sada, Džim i Kristina se dobro drže. Njihova priča je: Hoće malo da vide svet pre nego se zarobe u onu pustaru od Australije. Niko im nije rekao gde idu. Irska nije baš bila na glasu što se ekonomije tiče. U to vreme dosta Iraca je odlazilo u Australiju, trbukom za kruhom, možda.

Srećni su, a i mi, da imaju neko srodno društvo na ovom putu. Nije svejedno ako si danima okružen drugom kulturom, prirodno, vuk se bolje oseća među vucima nego među jaganjcima.

Da?

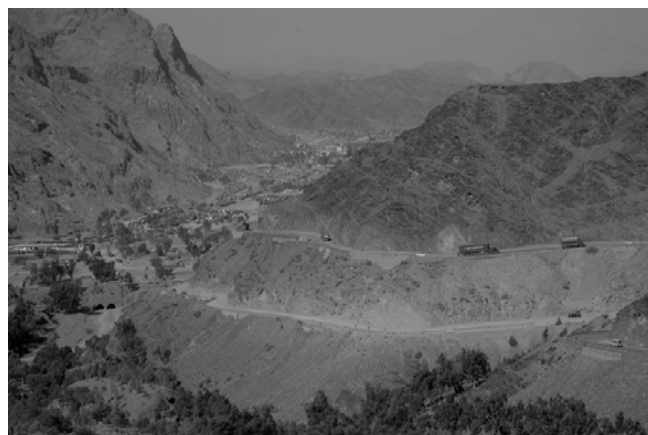
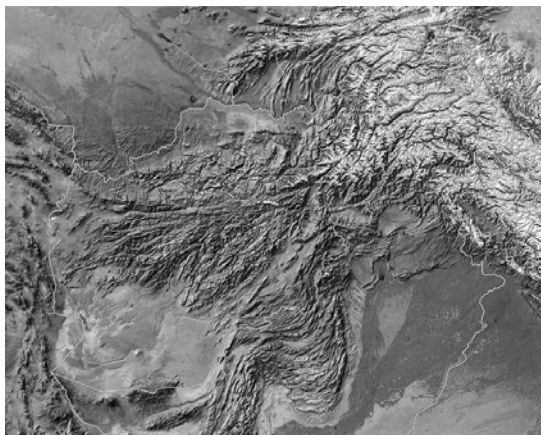
Ne?

Grešim li u padežu? Ha-ha!

Uskoro stižemo na granični prelaz. Vrlo impresivno. Pitam se kako je kada zaveje sneg. Dešava se da je ovaj prelaz neprohodan ponekada, zimi.

Na granici smo proveli preko tri sata. Nikad nismo saznali šta se čeka ali... I taj ceremonijal je prošao.

Silazak sa pakistanske strane je bio lakši, brži, nismo nigde pali.

Specijal snimci - Kaibar prelaz vidjen „profesionalnom“ kamerom

Pešavar

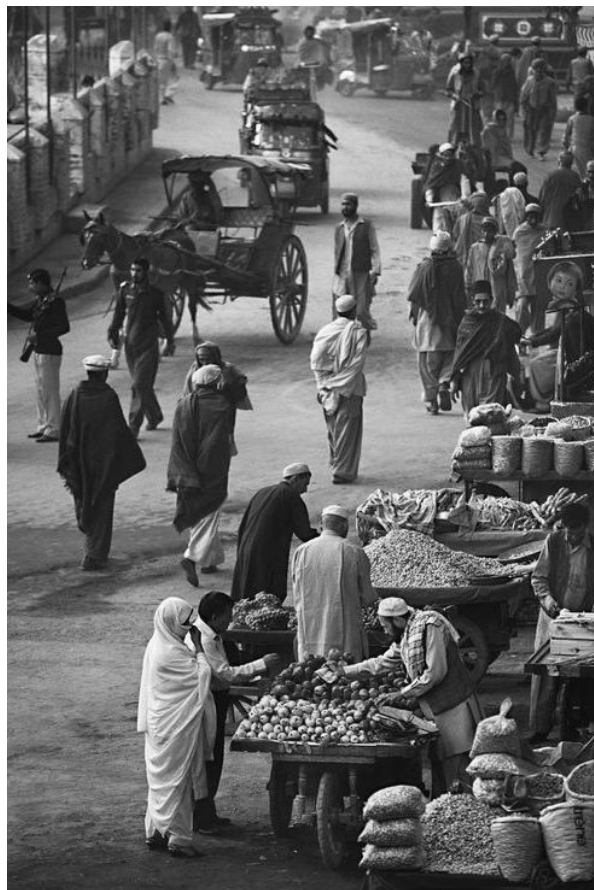
Oko pet sati popodne stižemo u Pešavar. Trip od oko 350km uze oko deset sati. Zanimljiv trip.

Dalje idemo vozom. Jeftinije ali i jedina opcija za nastavak puta. Naime, autobus je već prodat odavno. Saznajemo šta znače mnogoljudne zemlje kao Indija, Pakistan ista stvar.

Nagla promena pejzaža! Avganistan levo. Pakistan desno! Avganistan, mir i tišina, ima jedan bus nedeljno, šaka putnika, narod lep, suv, ne gura se, sve je kao u filmu. Suva klima, sve čisto ko suza.

U Pakistanu i Indiji imaš 300 autobusa dnevno i svi su rezervisani mesec dana unapred. Gužva do neba, galama non-stop, znoj na sve strane, ući ili izaći je prava umetnost. Ljudi radoznali, nasmejani kada nas vide ali brate ta masa naroda... Ne smeta nam, mladi smo i sve nam je normalno.

Jedna opaska nas iznenadjuje; često se vidi par, momak i momak ili čiča i momak. Hm?

Neko nam kasnije kaže da je to normalna pojava. Obzirom da ženu ne možeš ni da vidiš... treba naći nešto, daj šta daš. Ne znam da li je tačno ili ne. Uglavnom, drže se za ručice.

Idemo na voz. Kao po planu. Opcije su nam bile poznate već. Jaši i ćuti amigo!

Nas petoro se krećemo ulicom ka stanici, masa svega i svačega, potpuno drugi svet. Dodatno, svi su muslimani, zaogrnuti šamijama, ženu mladju od sto godina da vidiš nećeš. Grom iz vedra neba.

Volimo to, nešto opet drugačije, konačno.

Stanična zgrada od solidnog materijala, očito gradnja još iz vremena engleske dominacije. U takvim zgradama uglavnom su smeštene službene institucije. Kolonijalna vlast u ono vreme, slično.

Karte kupujemo do Lahora. Cena 22 pakistanske rupije po glavi, oko tri dolara. Lahor je drugi najveći grad u Pakistanu, lociran na samoj granici sa Indijom. Voz kreće u deset uveče, sutra ujutru u deset smo tamo, 550km.

Imamo nekoliko sati do polaska. Muvamo se malo okolo, neko voće pojedemo, nestrpljivi smo da se krenemo odavde. umorni smo, nadjemo neki prostor na stanici da sednemo i preživamo malo. Daj karte, daj piće, snalazimo se.

Onda počinje onaj neugodan deo, gužva. Kako se vreme polaska voza približava, tako i broj potencijalnih putnika raste. Peron je već dobro popunjen. A naš problem je... žensko stvorenje sa nama. Zašto? Obučena u pantalone!!!

Ej, jadna Kristina. Samo da zamisliš kako joj je bilo. Stotinu pogleda uprto u nju kao igle.

Svi stojimo a oko nas je stotine ljudi. Kao deca na vašaru oko medveda koji igra. Svi bulje i pilje u nas. Ali ne u „nas“ nego u Kristinu.

Žensko u farmerkama!!!

Samo čekamo kada će da nas linčuju.

Kako je krug mali a publike je sve više, počinje cirkulacija. Oni iz prvog reda izlaze, drugi otpozadi se uguravaju na njihovo mesto. Da vide čudo od deteta!

Odnekud dve babe se pojave. Dolaze i gledaju. Zakukuljenje skroz, naravno.

Ne znam da li smo zaista bili u nekoj opasnosti, ne verujem, ali je neugodnost bila izuzetna.

Na stanici je bilo i policije, par njih, sa puškama i batinama od bambusa. Par njih i u civilu, da kažem, u mekim šalvarama, standardna odeća u lokalu. Očito, red se održava. U ovakvim gužvama kuršlus se može desiti, moje mesto, tvoje mesto.

U neko vreme postavlja se voz. Voz koji dosta liči na blindirana kola. Prozori su prekriveni metalnim kapcima, rešetkastim, do pola, pa od pola, nisam to pre video. Verovatno da putnici ne ispadaju kroz prozore kada je gužva prevelika.

Masa juriša na voz kako bi zauzeli mesta. Mi to ne smemo, čekamo prilku da udjemo bez guranja. Naša nada i prednost je, **rezervacija**. Mi imamo rezervisana sedišta. Da li verujemo u to? Ne!

Elem, to sa rezervacijama radi. To je ovde a i u Indiji zakon i dobar potez. Na sreću.

Kada stranci kupuju kartu za voz, službenik mora da im da rezervaciju sedišta. Ali samo jedan put. Ako izgubiš kartu za taj pravac i liniju, nema više rezervacije. A to znaju tako što ti pri izdavanju karte uzmu podatke iz pasoša. Onda te na toj stanici imaju u registru za strance, koji nije veliki, naravno. Lako mogu da provere.

Naš je red da udjemo u voz, puni zebnje, sa devojkom u farmerkama, samo hrabro.

Udjemo, predvorje i hodnik je pun ljudi, naravno, probijamo se do našeg kupea otvorenog tipa, bez vrata, pun je, svi sede, ha-ha! Za čudo, kada im kažemo da su to naša mesta, svi ustaju, prelaze u hodnik i mi sedimo.

Oooooo, zar se i to može! Iznenadjeni smo, nema sumnje. To ni kod nas ne bi prošlo tako glatko.

Smestimo Kristinu u ćošak do prozora da se jadna devojka oporavi od stresa.

Spremamo se za „počinak“.

Lepo spakovan „blindirani sardina voz“ tutnji kroz noć 40km/sat, neki dremaju, neki pričaju sa putnicima. Pričanje, to je neizbežno. Ovde i u Indiji. Isti narod, samo ih religija deli. Svi gledaju u nas, ljudi su vrlo radoznali, pitaju sve i svašta, Boban je najčešća žrtva, on je uvek ljubazan i predusretljiv, svaka mu čast. U principu narod je normalan. Ne izgledaju bogato i nežno ali su normalni. Normalniji od Amerikanaca i sličnih kultura definitivno. Sve što treba da radiš je da gledaš svoja posla.

Noć je duža nego što bi bila u nekom drugom vozu, ćuti i plivaj.

Lahor

Jutro je, deset sati, stigismo u Lahor. Čuveni Lahor. Iskobeljasmo se sa voza i tražimo prevoz do indijske granice. Taksiji je najpovoljnija opcija da se dodje do tamo.

Odnosi Pakistana i Indije su odavno loši tako da vozovi i autobusi ne prelaze granicu ni iz jednog pravca. Sa ove strane, od Lahora do granice je samo četiri kilometra, sa druge, od granice do Amritsara takodje nekoliko kilometara, opet, taksiji.

Iz nekog razloga taj prevoz je malo dalje od železničke stanice, treba otpešačiti do tamo.

Krećemo se kroz gužvu, ovaj kraj je kao neka periferija, sve nam ustvari izgleda kao periferija jer se ništa ne vidi od silnog naroda.

Nekako se nadjemo u nekoj manje prometnoj ulici. Stare kuće oblepljene pečatima od balege, prašnjavi drum izmedju. Balega se lepi na zidove kuća da bi se dobro osušila a onda se koristi za vatru, drva su retkost, odavno pogorena.

I tu mi se desi ono što zovu „deja-vu“. Odjednom taj čudan osećaj da sam baš tu bio. Znam ulicu, znam te kuće, dućane naokolo, atmosferu i taj vazduh, neverovatno verno, sve. Jedino ne mogu da se setim odakuda to znam. Da li smo baš tu prošli pre deset hiljada godina?

Po tome pamtim taj Lahor. Ovo mi je prvi put da iskusim tako nešto. Hm? Bilo je kasnije još po nešto, hm, da, ne, ali tako verno, ne.

Nadjemo taksiji, onaj pravi, auto, ne rikša! Taksista nas savetuje da ako imamo bilo šta iz Indije ili sa indijskim obeležjem, recimo, novine, novac, simbol, ostavimo ovde jer možemo imati problema sa

carinom.

Nije novina ali za nas jeste, da postoji velika netrpeljivost izmedju ova dva naroda. Usput saznajemo, pričaju nam saputnici tu i tamo, po malo od istorije.

Još dok je Indija bila zvanično kolonija, Englezi odcepviše dve poveće teritorije nazvavši ih Istočni (kasnije Bangladeš) i Zapadni Pakistan. Navodno zbog muslimana i religije; u nadi da se obustave čarke, sukobi protivurečnosti sa hindu populacijom. Koliko je to razlog a koliko poznata deviza, podeli pa vladaj, neka ostane za neki drugi dan.

Efekat je bio katastrofalan.

Strašna krvoprolića su trajala godinama. Vozovi puni putnika su spaljivani na graničnim prelazima; muslimani koji iz Indije beže u Pakistan i Indusi koji iz novopečenog Pakistana beže u Indiju.

Iz oba Pakistana. Ne zna se da li će se ta netrpeljivost ikada ugasi.

Carinska kontrola je sva u krpama, naravno. Sa nama su ljubazni i ne pretresaju nam prtljag. Ovo namerno pominjem.

Običan narod ovde nema kofere, cegere, tašne, ruksake. Ne. Uglavnom svoj prtljag pakuju u bale. Bale su ogromne, oblika jastuka, recimo jedan metar u kvadrat ili više. Stvari su praktično uvezane u jedan ogroman čaršav. Ali oni ne idu sa jednom balom nigde. Obično je 2 ili 3 bale.

E sada, revni carinici im otvaraju svaku balu i pregled, parče po parče.

Da ne poveruješ! Mi gledamo a unutra, primera radi, papuče, sličice nekih svetaca, kašičice, drvca, marama, kese, konfete, hlebčići, razna odeća...

Jadan narod. Malo, malo pa kuknjava, pa pogadjanje, a carinici kao da pregledaju samog djavola. A sa nama nikad bolje! Ko da smo im braća rodjena. Šta da kažem. Izvanredan primer šta religija može da napravi od ljudi.

Na indijskoj strani ista priča. Ovde se posebno raduju Titu i pričaju nam kako smo mi veliki prijatelji, Naser i Tito i sve što ide uz to. Ali i on nam ne može pomoći sa birokratijom.

Popunjavamo neke vrlo obimne formulare. Jedno dva sata treba. Zašto, nikada nismo saznali. Papirologija i birokratija u ovom delu sveta mnogo podseća na Kafkin „Proces“.

Na prelazu ima i *duty free shop*. Neverovatno! Kupujemo po boks cigara marke 555 i viski, Johny Walker. Ma ne za našu upotrebu. To je luksuz. Za prodaju. Usput smo saznali od saputnika da se viski i cigare dobro prodaju tih dana, bogatijim trgovcima. Viski na granici platimo deset rupija, u Delhiju se prodaje po 60 do 100 rupija. Cigare, slično. Postadosmo šverceri.

Eto. Udjosmo u Indiju.

Taj prvi osećaj da smo stigli na cilj i ušli u Indiju nam stvara osećaj rasplinutosti, opuštenosti, neverovanja, pomešan sa kontanjem koliki smo to put prešli i ušli u ovu ogromnu državu. Reč Indija, zvuči nam drugačije.

Amritsar

Od granice opet taksi koji već spremno čeka mnogobrojne putnike. Mi smo im posebno dragi zato što mogu da naplate tri puta više nego lokalcima. Još ako vide da si prvi put ovde, i više puta...Znaju da su nama te cene smešne i koriste priliku ako i kada se ukaže. Imaju nos za takve kao mi, ha-ha!

Grad je lep, oseća se promena klime. Oseća se odmah. Obeležja su Hindu, drugačija slova i natpisi, žene nisu zakukuljene, komunikacija je bolja, mmm...bolje se osećamo definitivno. Nemaju tu tešku religiju da ih ubija u pojam.

Gužva kao i preko, i još veća. Ljudi, deca, rikše, krave, šipak pun koštica. Bježi! Pravo na stanicu, u sedam ima noćni voz za Delhi, odgovara nam. Što pre „kući“ to bolje. Karte košta oko tri dolara po glavi, kurs je osam rupija za dolar.

Na šalteru nas službenik pita da li smo studenti i imamo li studentske karte, YHSO. Vozne karte su onda duplo jeftinije. Nemamo, kažemo i odmah se kajemo što ih nismo uzeli. Ko bi očekivao da one rade u ovom delu sveta. Nema problema. On nas upućuje na susedna vrata kod službenika koji nas slika, uzima podatke i izdaje te YHSO karte.

Imamo oko tri sata za šetnju po gradu. Iz Amritsara se takodjer ide za Kašmir. Kašmir je cvet Himalaja sa ove strane planine. Pričaju nam, ko nije video Kašmir, nije video ništa. Mali raj na zemlji.

I tu je podela Indije napravila zavadu i neprestane čarke. Sukobi i prepucavanja su česti jer i jedna i druga strana tvrdi da je to baš njihova teritorija. U to vreme nismo to uzimali u razmatranje, dva minuta... možda?

Mesto vrlo zanimljivo, narod prijateljski nastrojen. Rešimo da konačno nešto pojedemo. Amo, tamo, neko nas valjda uputi na jedan neuobičajeno veliki i goli restoran, „baš kao za nas“.

Srećni smo da probamo tu čuvenu indijsku hranu. Kelner ljubazan, hoće da se rastopi, lova stiže. Uzimamo nešto kao pileći gulaš ili umokac, može.

Nije baš da smo iznenadjeni ali gladni smo. Pojedemo tu piletinu čudna ukusa, barem je ćapati bio dobar. Bilo je vrlo ljuto, dugo smo se posle rashladjivali neizbežnom fantom. Nije mnogo prošlo, počinju poznate posledice promene sredine. Stomačni proliv, hah!

Ja i nisam mnogo osetljiv, vuk jede sve. Ali Žuća da crkne. Ne možemo da nadjemo toliko klozeta, toliko često.

Dosta kasnije saznajemo da strancima uvek služe „hranu za strance“, da nam ugrade, znaju da mekušci ne jedu normalnu hranu. Kada smo dosta kasnije otkrili šta oni jedu, njihovu hranu iz prčvarnica....sve nam je o strancima bilo jasno. Sve ima svoju cenu.

Uveče se ukrcavamo u voz.

Ovde doživljavamo prvo krštenje, iznenadjenje, mnogoljudnost. Naviknućemo se brzo. Ako smo mislili da je u Pakistanu gužva, greška. Ovde, sav prostor po čekaonicama, hodnicima, peronima i okolini je preplavljen ljudskim telima u najrazličitijim pozama. Leže na betonu, možda parčetu kartona ispod sebe, sa nelogično zabačenim udovima kao ljudi od gume.

Neki drugi pak sede dole sa glavom na kolenima ili na nekom prtljagu ako ga imaju, neki pripijeni uza zid; i još bezbroj drugih beživotnih stavova.

Onda vidim jednog dečaka, možda desetak godina star, leži na boku a gornju nogu je zgrčio tako da mu je koleno bili tačno ispod pazuha. Bio je toliko mršav da me je pri pogledu na to telo hvatala jeza. Zaista je teško opisati tu stravičnu neuhranjenost. Svuda okolo kost i koža.

Taj me prizor podsećao na kadrove iz dokumentarnih filmova o Aušvicu.

Druga nezaboravna stvar su bile.....mušice. Neverovatno. Sve je crno od njih. Ali malo kasnije o njima.

Znači, gužva je normalna pojava. Tačka. Jedna prednost od prethodnog iskustva je što ovde ne pilje u Kris i sve im je dosta normalnije u vezi sa nama.

Voz slične konstrukcije, bunker tip, kupea bez vrata, hodnici prepuni naroda, gazimo i po balama i po ljudima, tako je. Ne može drugačije da se prodje. Takodjer nam ustupaju naša mesta jer imamo rezervacije. Srećan sam da u WC idem vrlo retko. U suprotnom, kakav neugodan trip po usnulim telesima.

Budimo se iz polusna sa prvim suncem, oko pet ujutru.

Okolina, sve ravno u nedogled, koliko oko seže. To su neka polja, obradiva kada je klima povoljna za to. Trenutno je sušni period. Zemlja ispucala kao staklo, pukotine velike, vide se iz voza. Monsunske kiše počinju uskoro, treba preživeti dotle. Bez tih kiša jedan deo Indije bi odavno bio kao Sahara.

Da, polja su trenutno gola ali... neki drugi „plodovi“ načičkani okolo kao pečurke, čuče i ... kake!

Ha-ha! Da. Zna se prva stvar ujutru: pravac „poljski kozet“. Po selima kanalizacija je stvar daleke budućnosti. Svi u prirodu!

NEW DELHI

U Delhi stižemo oko šest sati ujutru.

Železnička stanica je velika, prostrana, hiljade mršavih ljudi, žena, dece rasutih na sve strane, prekriveni mušicama. Kao i u Amritsaru. Sede, leže, čekaju da negde idu, kako i gde, ne znam. Kroz taj bezbrojan mravinjak prolaze prodavci svega i svačega za takvu priliku; čaj, banane, slatkiši, lišće za žvakanje, kabeze, fante, koka kola, čapati, cigare. One trouglasto smotane cigarice. Neverovatno. U Pakistanu je to bilo malo manje dirljivo. Čini mi se.

Sada nam sve postaje ukusnije i ukusnije.

RAVALPINIDI – KVETA

Ovaj voz, za čudo od deteta! Nije prepun. Nema ni mnogo putnika na peronu. Hm. Pitam se gle li ide, Udjemo u poslednji vagon, kao i pre isti stil, tipa blindiranih kola. Neverovatno! Sami u kupeu.

Prvih tri sata smo odmarali, malo prelistavali promašaje, spremali se za sledeće iznenađenje.

Sve dok se kočnica na našem vagoni nije pokvarila. Da prevedem, to znači da je puklo crevo po pritiskom koje drži kočnicu otvorenom. Sada je točak blokiran a posledica je strašna škripa i cviljene ispod vagona. Varnice na sve strane, ej! Očekujemo da će mašinovodja to da primeti, trebalo bi, očekujemo da voz stane uskoro.

Ali to se ne dešava. Posle 40-ak minuta krenem u susedni vagon da vidim reakciju. Ista zabrinutost, ljudi nešto pričaju. Uspem da saznam da je neko već otišao napred da javi problem.

Dobro je.

Ali škripanje se nastavlja i voz ne staje pa barem još jedan sat. Gledamo stalno kroz prozor u taj točak koga ne vidimo, samo varnice. Čekamo da vidimo kako će da otpadne. Ako bi točak otpao, poslednja dva, tri vagona bi ispala i prevrнула se. Video sam to pre.

Odlučim da povučem onu kočnicu u kupeu. Cinnem. Ništa. Voz ne staje i sve je mirno i uredno osim te škripe dole.

Počinjemo da planiramo na koju stranu i kako da iskočimo. Pripremili smo naše torbe, za svaki slučaj.

Da li je to sledeći đjavalji potez da nam zagorča put?

Elem, voz je eventualno stao na jednoj usputnoj stanici. To je i bio mašinovodjin plan. Dje ćeš stat nasred puta, djetiću?

QUETA – ZAHEDAN

U Kvetu smo stigli oko šest sati uveče. stanica jedostavna zgrada, vidi se da je državna, ima po malo nameštaja okolo, vrata i prozore. Naš voz za Zaedan, Iran, polazi odavde sutra u deset pre podne.

Malo se odmorimo i krećemo da ispitamo to mesto pre mraka.

Vreme je bili lepo, ne pretoplo, ne prevlažno.

Mali grad, starinski, niske kućice od blata ili cigle, prašnjave ulice, stanovnici..kao i pre: razno.

Naravno, kao i u heratu, celo mesto miriše na hašiš. Uobičajena atmosfera u ovom delu.

Mladi i stari, većma nose turbane, zagledaju nas, ovde stranci retko zalaze. Ali niko nas ne dira ili ispituje ili, čak mislim da nas i ne primećuju. Šta znam? Možda zbog umora. Nije nam do šetnje mnogo, nešto kupimo da pojedemo u jednom dućanu, valjda jogurt i one uvek čuvene lepinjice kakve zapadnjaci nikada nece napraviti ili razumeti. Opet moram: o kakav je to miris i ukus. A jogurt???

I taj nam čovek to dao al' kao da nas ne primećuje, ne registruje, teško da objasnim. Kao da smo neke stvari, recimo, parče drveta. Tako nešto.

Dobro. Samo da se dočepamo voza i onda... zbris, sve će biti lakše.

Ha, ha! Kakva zabluda. Čekaj, čekaj!

Vratimo se negde blizu stanice, sednemo na jednu klupu ispod drveta, jedemo i ćutimo. Još dugo se nećemo povratiti od nesrećne promene plana pravca kretanja. A ova Kvet, vidim, jedno je od onih zagubljenih i zaboravljenih mesta gde sigurno ne smeš da izgubiš iz vida ama baš ništa. Jer, druge prilike biti neće.

Niti smo znali niti čuli da postoji ovakav deo sveta, a ni oni za nas. Totalna praznina. Valjda nas zato i ne primećuju.

Kveta je gradić na jugu Pakistana, neka oblast Balochistan. Udaljen je oko 200 km od Karačija, većeg grada na obali Arapskog mora.

Navodno, Kveta se nalazi na tom nekom švercerskom putu: Karači – Zaedan – Teheran pa dalje. To sve saznajemo mnogo kasnije, naravno.

Švercuju, šta??? Pojma nemam. Reći ću vam sutra ujutru.

Ali pretpostavljam da se možda radi o drogi, ko zna.

Red vožnje: jednom nedeljno voz ide iz Kvet za Zaedan. Subotom u deset pre podne.

Svi onda koriste priliku da trguju sa Iranom, malo i Avganistan, s kim drugim, tako nešto. Kakav drugi biznis ovde da postoji? Šta? Kome? Ovde vreme ne postoji. Tako se nama barem čini. Nama, iz jednog utovljenog i ututkanog sveta gde je sve besplatno i samo treba da učiš... ako hoćeš i to. Gde se i zadnje džukele razmazile pa im se socijalistička vlast ništa ne sviđa, samo pljuju i psuju. A kao p... bi se krili i kukali po ovdašnjim sokacima gde je život stvaran i realan, dan - komad.

To je moje vidjenje, jer mi smo mnogo pametni, sve znamo.

Elem, "moja" pruga ide uglavnom kroz tu pustinju, kako gde, otprilike 700 km. Kharan pustinja, mislim. Ne baš ona kao Sahara, malo pesak, malo kamenjar: prava pustara. Sudeći po prethodnom tripu vozom, cenim, uzeće dan, dva. Trasa je baš ispod granice sa Avganistanom, gledam na mapi. Rekao bih nekoliko kilometara ispod. Kontam, za ovaj svet granice su formalne. Postavljene od pametnih lopova iz zapadne Evrope, oni koji su vekovima krali i palili ovaj deo sveta. Ali da se ne udavim politikom. To vreme tek dolazi.

Veće stiže, još uvek ima naroda okolo, manje nego pre, svako ide nekim svojim putem, i dalje nas ne primećuju. Misli su mi stale, to je dobro da se odmorim od „planiranja“. Gledam u prazno, oči mi se opustile, onda, uhvatim sebe kako ustvari osmatram lica tih ljudi što prolaze tamo-amo ispred i oko nas. Posmatranje bez obaveza... kako je to dobar osećaj! Ha! I vidim ih sada realno! Pa da! To su ljudi, kao i mi, idu svojim putem bez pretnje i oholosti, bez nadmenosti i onoga, ma ko si ti, što me gledaš a što me ne gledaš! I evo opet, vidim da je to lep narod, opuštena lica, pravilnih crta, vitka staza. Ništa od onih odvratnih, ružnih, bledih, gojaznih i podbulih lica onog smrada sa zapada. Žene ne vidim okolo ali znam da kruška ne pada ispod jabuke.

Tu negde ispod našeg drveta u nazovimo parku iza stanice zadremamo, zaspimo, ne znam šta je bilo posle, uvek dobro spavam i kod kuće i na putu.

Probudi me Žuća ujutru. On je poznat kao onaj koji rano rani i budi čeljad usnulu...

Sva sreća, bar neko vodi računa o vremenu, moj verni i vredni, budni drug.

- Ej, ajde, sad će voz!
- Koliko je sati, pitam.
- Šest.
- Šest? Pa kud ćeš, voz tek u deset.

Otresem prašinu, pokupimo ono malo prtljaga koji još uvek vučemo... svakih 1000km odbacujemo po jednu torbicu ili već nešto. Sve nam polako postaje teret, obaveza. Sundjer prostirka za spavanje i omanja torba sa glupostima, to je sada sve. Dokumenta, bolje rečeno dokument, jer imamo samo moj pasoš koji nas spašava, nosim u torbici oko vrata. A na pasošu piše Jugoslavija, čuvena reč, čuvena zemlja, lozinka koja nas je spasila hiljadu puta. Jer čak i u tom bespuću gde je vreme stalo, ta reč i dalje izaziva kao neko blaže zaprepašćenje, čudo, osmeh, 'ajde, idite!

Pitaju se neki kako je to moguće. A znam da nam to majmuni nikada neće poverovati jer su vekovima naučili da ih vlast jebe pa drugo ne mogu da razumeju.

Opet jogurt i neki hleb za doručak, neću opet kako je to dobro. Ne.

Ne znam šta smo radili do deset sati. Ali sada smo već na peronu (mislili smo zemlja ispred zgrade i pruge), čekamo da budemo prvi i ugrabimo mesta za sedenje. Već smo dobro naučili kakve su gužve po vozovima u ovom delu sveta. Pa, ovde baš i nema naroda, kraj sveta je ovo, svi su ga već napustili. U stvari, nigde, nikoga na stanici. Nije baš, ima 7-8 ljudi okolo uključujući i „otpravnika vozova“. U njegovoj „uniformi“, srećom drži neku palicu sa crvenom krpom na kraju pa ko velim...

On je. Već je jedanaest sati, a gde je voz?

Da li smo zaista iznenadjeni. Nismo.

Čekamo.....

I uskoro, gle, eno ga! Iz daljine se dimi parnjača, kotrlja se uobičajeno polako, srce nam zaigra, onaj vibrat koji znači promenu na bolje, kao na primer, položio si ipit, nisi bolestan, majka ti je živa, devojka je rekla da, dobio si posao, sijaset lepih događaja.

Voz prilazi vrlo polako sada, mi takodjer uzimamo naše krpice ležerno i krećemo par koraka ka pruzi, jedinom koloseku, naravno, huuuuu! Konačno.

Sada je voz na 62 metra od stanične zgrade, a onda!?!?

Nekoliko tisuća vitkih i ne vitkih „boraca“ izniče niodkuda, sa onih livada do stanice, šta znam, nemoguća situacija, jurišaju pravo na voz. Kakva brzina! Zatečeni, mi prestajemo da se čudimo odakle su to oni iznikli, i mi se dajemo u juriš na voz. Ali oni imaju prednost tih 62 metra. Osećam kako me obliva hladan znoj. Ne pitam Žuču ništa, ne priča mi se, trčim iz sve snage a već osećam da smo zakasnili.

Konačno, uspevamo da se dokopamo jedinog ulaza u jedan vagon ali brzi i žilavi kao junad mladež nas jednostavno odgurne kao krpe i utrčava unutra. Probamo na drugi ulaz pa na drugi pa na drugi, uzalud. Sve je već dupke puno. Ama sve! Nije trebalo više od dva ili tri minuta da se pakovanje voza kompletira.

Sve puno kao košnica. Mene počinje da hvata panika. Brzo učim. Još od malena. Vidim da ćemo ovde oстати do sledeće subote a sledeće subote će opet biti isto. Zanči one tamo subote? U! A možda ispade da moramo da se vratimo u Ravalpindi? Pa kroz Avganistan? Kakav bol samo pri pomisli na n a z a d!

Ne znam kave su mi sve misli i varijante prošle kroz glavu za tih 7-8 milisekundi.

Ja se vraćam u moju realnost, survival. Naučio sam to još od onda kada su me tri lopova optužila za sat.

Preživi a onda se vrati i ubi sve!

Plan je prost.

- Žučo, za mnom.

Penjem se na prvi stepenik, na kome već stoje neki momci, razmetnem ih, penjem se na drugi stepenik, opet neki momci, i njih razmetnem levo desno, stižem na platformu. Žuća ide za mnom. Niko nas nije udario ili nešto rekao. Huuuh! Dobro je. U vozu smo pa sada kako bude. Proguram se malo do ulaza u hodnik. Haos! Sve je blokirano.

Hodnik je totalno zatrpan ogromnim balama, oblika poput jastuka. Vrlo velikih „jastuka“. To je uobičajen prtljag u tom delu sveta. Koferi, torbe ili slično, ne postoji. Bar ne u ovom vozu.

Odlučujem da krenem niz taj hodnik, sa besmislenom nadom da možda negde nadjemo bar jedno mesto za sedenje. Krenem preko tih bala, gde drugde. Niko se ne ljuti, očigledno je to uobičajen način putovanja, nismi mi jedini u toj situaciji. Malo po malo, vrlo mi je neprijatno, sada smo potpuno izloženi pogledima ljudi koji tu sede ili stoje, osećaj kao u zoološkom vrtu, naravno, mi smo eksponati. Nigde da se stane, nigde da se prihvatiš oslonca, kakvo putovanje. Ipak, tešim se, bar smo u vozu.

I onda, ta moja srećna zvezda, šta li je, ne znam ali mi nije prvi put.

Glas na engleskom, obraća mi se jedan čovek, oko 40 godina star rekao bih, vidi se da nije kao ostala gomila naroda. Ne po odeći, po očima. Ime mu je Saleh. Izmenjamo nekoliko rečenica, gde, šta, kako,

zašto. Mogu da samo da zamislim njegovu radoznalost kada vidi dva Srbina u ovom kraju, u ovom vozu. Pa to ni u filmovima nije baš česta slika. O našim izmićenim licima da i ne pričam. Još od onog petka u Nju Deliju mrak nam ne silazi sa očiju. Možda nas zato niko i ne dira. Vide da tu nije nešto normalno, bježe dalje od njih, očajnici. Da, sasvim moguće.

Onda, Saleh počne nešto da priča dvojici dečaka što su sedela na sedištima nasuprot kupea. Rekao bih 13-14 godina stari. Onda dečaci ustadoše i odoše negde drugde. Nismo ih više videli. I mi tako dobismo dva sedišta.

Kakav je to osećaj? Radost prvih kosmonauta kada su se vratili sa meseca nije ništa u poređenju sa našom radošću. Mi smo bre svetski putnici!

Elem, krenuli smo sa zakašnjenjem od 30 minuta.. Da bi posle deset kilometara opet stali. Čeka se jedan sat, za voz iz Karačija, da se preuzmu putnici. Ovo što smo videli valjda nije dosta. Ne znam gde će ih smestiti..

Krećemo opet. Zadovoljni smo, ćutimo i gledamo kroz prozor. Dremnuli bi. Ali kakav bi to put bio da nema i svog sveca.

Odmah iza nas je sedeo neki ludi muja koji je dva sata davio ljude oko njega propovedajući Islam i objašnjavao sreću. Neumoran. Srećom nije bilo aludiranja na „dva bezbožnika“.

Voz jezdi kroz pustaru, prosečna brzina 20km/sat. Oko šest popodne je. Mi smo malo dremnuli, povratili se od stresa. Malo osmotrimo okolni prostor. Sve je puno i utukano zahvaljujući balama. Sada se niko ne muva okolo, red je uspostavljen, po neko prodje tu i tamo, valjda do WC-a.

U neko vreme naidje njihova lokalna policija. Ispreturaše ljudima bale i prtljag, provera, zna se šta traže.

Čini mi se da je u vozu bilo više bala i tovara negoli putnika. Kasnije smo primetili da i ispod tih klupa ima živine, u kavezima. Tako da kasnije ceo voz osećao na kokošarnik.

Ovi vagoni su nalik onima koje poznajemo, druga klasa, sa malim izmenama. Sa jedne strane prolaza, nazovi to hodnikom, su kupea a sa druge strane je samo jedan red sedišta, dva i dva, lice u lice, kao i u kupeima. Naravno, vrata na kupeima ne postoje, dve klupe nasuprot jedna drugoj, duplo golo. Najnužniji inventar za sedenje i pišanje. Inventar je napravljen od drveta, lajsni. I klupe u kupeu i ta dva sedišta nasuprot imaju isti profil. Pazi ovo: 90 stepeni glat, ravno i sediste i naslon. A na naslonu je takodjer od daščica iskovan „oslonac“ za glavu. Kao zakicani polucilindar. Baš na visini temena, u našem slučaju, taman. I tako, kada se nasloniš, glava ti je povijena dole, da se zna ko je gazda.

Drveno sedište

Naravno, i ne pomišljamo da to pomenemo kao nedostatak. Taman posla. Toliko nezahvan može biti samo amerikanac.

Saleh kuva zeleni čaj na benzinskom primusu. Primus je stavio na balu. Prostor između klupa u kupeima je takodjer ispunjen balama. Kao i svi prolazi duž vagona.

Patos nikada nismo videli kako izgleda.

Dolazi vreme da otkrijemo i tajnu klozeta.

Najzanimljivije i najneugodnije je odlazanje u klozet. Žuća ima čestu potrebu za pišanjem, alkohol sindrom pretpostavljam. 'Ajde da ja odem da prvo ispitam situaciju. On ne priča engleski, znaš kako je, a i ne znam šta bi sa njim. 'Ajde, stariji sam.

Dodjem preko svih tih bala do WC-a, ulaz takodjer zatrpan balama. Nekako uspem da otškrinem vrata na unutra, srećom, a tamo... koze. Nekoliko, meeeeee. Ha-ha-ha! Zatvaraj brže vrata da ne izađu!

Srećom ostavljen je minijaturan prostor do izlaznih vrata vagona. Otvoriš, staneš na onaj prag napolju, možeš da biraš gornji ili donji. Onda se uhvatiš za rukohvat i pišaj koliko ti se oće! Za ozbiljniji posao... pretpostavljam kako se radi i to. Kad ustreba, čoeck može daleko da dogura. Naravno, za „civilizovane“ osobe to je pravo opterećenje.

Žuća se snašao takodjer. Izvežbao se brzo, njegova frekvencija je jednom na sat. Kada ne pije ništa.

Naravno, nismo imali ništa ni za jelo ni za piće. Ono malo vode u čaturici je brzo nestalo. Srećom, tu je bio Saleh da spašava sa svojim ukusnim zelenim čajem.

Čaj je sjajan, naravno. Šta bi ovde uopšte moglo da bude manje nego sjajno.

Onda počinjemo da pričamo sa Saletom, od početka. Ne znam kako ali svi su voleli priču iako znam da nikome neće biti jasno kako i zašto smo sebe stavili u ovakvu situaciju. A ni meni. Skoro.

Najviše su voleli da slušaju o našoj Jugi i sistemu, o ženama, ne pamtim više šta. Za čudo, nekoliko slušalaca nije bilo neupućeno kako mi je to na prvi dodir izgledalo. Hm?

Voz jezdi kroz noć, 20km na sat. Tiha i topla noć. Skoro svi već dremaju. Oni u kupeu uglavnom se izvrnu po klupi ili ispruže preko bala, cik-cak, jedan na drugoga, familijarna slika iz pretrpanih vozova. Mi smo već dremnuli pre. Sada bi možda opet ali počnjemo da imamo problem sa „jastucima“, mm...

Onaj „naslon za glavu“. Onaj drveni cilindar nam pada tačno iza temena.

Do sada, smo bili još uvek u onom euforičnom raspoloženju što smo dobili sedišta ali sada smo već starosedeoci i imamo pravo da počnemo da se žalimo. Kao kod kuće. Kao što rekoh, ako hoćeš da se ledjima nasloniš nazad, onda glava mora da se savije na dole. Kao kada se klanjaš nekome.

Počinjem da se pitam dali je to engleski dizajn sa izvesnom vaspitno-popravnim namerom???

Ju nou!

Ali, ima i druga opcija: možeš da izmakneš dupe malo napred i sediš uspravno, bez naslanjanja. Ko na jutarnjoj smotri. Mir-no!.

Naravno, ima i treća opcija. Možda i najlakša. Izadješ iz voza. Ide polako, nije teško iskočiti. To sam još kao mali radio na mojoj stanici. Ha!

Ipak se odlučujemo za prve dve opcije, na smenu.

Kako vreme prolazi, malo pomalo, počinješ da vrtiš dupe tamo-amoo, glavu takodjer levo-desno da bi konačno i posle bezbrojnih pokušaja da se skrašiš, pao. Mislim nasloniš se na....prozor. Prozor koji je labav, tandrče, klackava pruga, ko da si u autobusu. Malo, malo pa drmneš glavom malo jače. Joooj.

Sati prolaze i sada svi spavaju osim nas dvojice. Neko vreme igramo karte, na kolenima. Gledamo okolo, učimo kako to oni iza ili ispred nas preživljavaju. Naravno, oni su na svom terenu, kod kuće, naslanjaju se jedni na druge, noge pruže preko bala, glavu na dasku, super im je.

Mi, ne želimo da se pružamo preko prolaza, zašto, pusti to, treba biti skroman. Onda stavimo ono malo prtljaga između nas, na kolena ili butine, već gde se može. Pa, prvo jedan legne napred na to klupko krpa i nogu, posle neki sat se zamenimo. Konačno oslonac za glavu, i spavaj. Istina je, nije upšte teško zaspati u tim nemogućim uslovima ako hoćeš. Treba biti fleksibilan. Umor nas polako stiže. Ha-ha.

Ima vremena, ovo je ustvari tek početak. Prava banja u odnosu na neke sledeće etape.

Trgovina i roba

Gledam u noć. Zvezde rasute po nebu kao prašina, neverovatno! Neverovatno! Neverovatno!

Retko sam imao priliku da vidim tako čistu sliku našeg sveta u širem. Snopovi zvezdane prašine, magline, po neka nebula tu i tamo, sazveždja, nemam reči. Vrlo impresivno.

Razmišljam gde to ovaj silni svet ide i šta to nose u tim balama? Šta tu ima za trgovinu? Očito je sve meko i nelomljivo, tjah!

Tog jutra, na stanci, video sam bar nešto. Roba je razna odeća.. Kakva? Lokalna moda uglavnom.

Onda kada smo pojurili ka vozu ne bi li ugrabili mesta, vidim malo niže masa dečaka, rekao bih između 13 do 16 jure na voz odnekuda. Ono što je bilo čudno je njihova figura, obličje?

Svi su bili u kratkim pantalonama, a na sebi su imali sakoe. Sakoe?

Da. Ali nesrazmerno velike brojeve sakoa. Tako, izgledali su mi kao mali ormani što se geguckaju kroz prostor i gužvu do voza. U nekim drugim okolnostima bih se upišao od smeha ali ne tada. Kada smo i mi i oni dojurili bliže vozu vidim da ispod sakoa dečaci imaju gomilu manjih sakoa i prsluka, takove stvari. Siguran sam da je na nekima bilo i po desetak komada takve odeće. Neverovatno. Mali ormani. Dete sa četvrtastim torzom ogromne veličine. Kao u onim španskim surrelnim predstavama i kostimima.

Prsluci su inače jako popularan deo odeće u Pakistanu, tada barem. Neverovatnih krojeva i detalja. Stari i iznošeni su na ceni takodjer. Neki su bili tako iznošeni da sam se pitao ko to nosi.

Ne, stvarno. Takav je ovaj naš svet. Šaren, i zato ga još više cenim.

Druga vrsta robe... ne znam tačno. Nisam je video, zato sada i mogu ovo da pišem.

Tog prvoga dana.

Već smo se smestili. Posle nekoliko sati svi su našli svoje mesto i svoj kutak za razmišljanje.

Okolo osam sati dolaze šverceri na red. Dva, tri starija momka prodjoše amo-tamo kroz naš vagon. Primetim odmah da se tu nešto dešava. Razlomljeni dijalozi, tihi, pogledi, dogovori, nešto se radi.

Neki minut kasnije, njih dvojica dodjoše baš do nas noseći neke male pakete oblika kao minijatune bale.

Onda se sve odvi vrlo brzo.

Jedan od njih se pope na naša sedišta, jednu nogu na moje a jednu na Žućin naslon. Kao da mi nismo tu. Ma ni abera. Kao da je ceo voz njihov. Bez onog patetičnog izvinjavanja ili pažnje ili obzira. Onda počne da odvija šrafci gerom vijke sa oplata plafona. One plastične oplata tipične na polukružnim svodovima vagona. Kada je uspeo da otvori oplatu, koliko je potrebno, povadi eventualnu izolaciju iznutra, uze nekoliko paketa od ortaka koji je stojao do nas, i ugura ih ispod oplata. Zašrafi sve nazad i odoše iz našeg vagona. Nismo ih više videli.

Sve skupa 5 minuta.

Ja se pogledam sa Salehom, on samo zatvori i otvori oči, u znak, gledaj svoja posla.

Naravno, niko okolo nije reagovao ili ne daj bože postavljao glupa pitanja.

Ej, mali, šta ti to radiš tu?

Kasnije naš saputnik nam kaže da se uglavnom švercuje čaj i kafa a i odeća. Valjda.

Kasnije sam kontao nešto. Nas carinici ne gledaju mnogo. Gde smo mi, tu je kontrola mehanika. Neće da se blamiraju, šta znam. Možda samo neka moja verzija.

Peščana oluja

Spavao sam neko vreme i ja. Malo na noge, malo na prozor, malo na grudi. Uglavnom, glava mi je bila puna ubivotina, nešto od prozora, više od naslona. Tvrdo neko drvo. I čovek od gume bi se teško prilagodio ovom nameštaju.

Pogledam kroz prozor, nema zvezda, začudim se. Ne zadugo. Vetar fijuče povremeno, nosi i neki sitan pesak povremeno, čujem kako udara o prozor. Nemam sat ali rekao bih da je 2-3 posle ponoći. Niko ne mrda u vagonu. Žuća podiže glavu pospano.

- Gde smo, pita.

- Kod kuće, odgovaram.

On me gleda, vidim da ne registruje. Ponovo spušta glavu. Onda opet sve to.

Palim cigaru, on se pridružuje.

- Uh što bih popio čaj.

- Nema. Saleh spava.

- Kad misliš da će da stignemo? pita

- Valjda popodne, možda uveče. Ovi vozovi nemaju fiksni red vožnje.

- Ej. Jesi li ti video neku žensku na ovom vozu, iznenada će. Da se ukrcaja.

- Žensko? Ovde? Si lud. Pa tu bi palo kamenovanje. Jel' oćeš da se ženiš možda?

- Ne, stvarno. Pa kako one onda putuju?

- Ne putuju. Umru tu gde su rođene. Sada ja već počinjem sa mojim sarkazmom.

- Čim se rode, roditelji ih vežu uz drvo uz kuću, sve do udaje, posle udaje je prevežu u susedno dvorište, kraj. Nema potrebe ni da se pakuje, ni da putuje niti da misli na presedanje.

Uspevamo da se smeškamo na izmišljotinu.

Generalno, ženski svet jeste lep. Nisu kao one na Bliskom Istoku. Nisu debele. Pravilne crte, senzualne, vitke, lepa prava kosa. Debelih monstera poput onih u Evropi takodje nema. Mlade osobe se retko mogu sresti i videti. Vrlo retko. Barem u tom svetu kroz koji smo se mi kretali. Jednostav svet.

Ponekad, u onim retkim i neočekivanim mimoilaženjima, i kada se svi uglovi kosmosa slože, pogledi nam se sretnu, kratko, brzo. Oči, kroz mrežicu, pune života, sevnu poput iskre, stvarajući u tebi utisak kao da te munja zgromila od glave do pete. Možda bi neko rekao, ma to ti se samo čini, pa ništa ne vidiš.

Ne slaže se ovaj pisac sa tim. Znam da se ne vidi ali se oseća. Taj lelujav hod, ta iskra, taj nevidljiv rif ramena, ...amigo mio! Ne znam za druge. Što se mene tiče, to se sve „vidi“.

Nesuno sa, la Verita!

Sada se udaranje peska o prozore pojačalo. Dobro fijuče. Počinje i da sviće. Rekao bih 4-5 sati. Par ljudi se pokreće tu i tamo. Udari vetra su učestali. Primećujem da ima sve više peska na ivici prozora, sa unutrašnje strane. Provlači se kroz pukotine rasklimanih okvira.

Malo kasnije voz stade. Neki ljudi napolju idu pored voza gore-dole, nešto pričaju. Tu stojimo oko pola sata. Onda voz ponovo krene. Sada malo sporije nego pre. Malo se razdanilo ali ništa se ne vidi dalje od 20-ak metara. Nebo je pesak. Nije teško zaključiti da je počela neka peščana oluja. Saleh nam kaže da se to dešava, nije iznenađenje.

I dalje se krećemo. Pesak postaje sve nemilosrdniji. Usta su mi puna peska, ne bukvalno ali dok pričam osećam krckanje zrnaca medju zubima. Pazim šta pričam. Trudimo se da što manje otvaramo usta.

Naravno, tu su i oči i uši. Uši su prvaci. Pune su peska, ej! Pametni ljudi oko nas se ogrnuli maramama, znaju gde su pošli. Samo mi ko dva puža golaća, gologlavi. Hrabro stojimo pored prozora što pušta pesak nemilice. Mirimo se sa sudbinom, zatvaramo oči i ćutimo, dremamo. Suvi ko barut, žedni ko psi, gladni ko vuci.

Još malo smo se vozili, polako, peščana napast kao da se stišala. Sada je podnošljivo, čak se i nebo vidi. Dobro je, mislim, idemo dalje.

Voz opet stade, baš kada je otkucala ponoć. Neki ljudi, muvaju se duž voza, tamo-amoo. Vesti se šire, Saleh nam objašnjava: pruga je zatrpana peskom. Ostaćemo tu dok se pesak ne raščisti. Koliko dugo i kako, ne zna se.

Živci počinju da mi rade. Problem je u tome što trebam na posao u ponedeljak a to je... sutra. Kasnim, sada vidim da ću dosta da kasnim. Uu. Pitam se koliko će ovo sve potrajati.

Postavljam glupa pitanja Salehu, šta, ma zašto, kako to, toza-nervoza itd. On gleda smireno i sve mu je jasno. Vrlo kul čovek, vrlo. Ja, uopšte se ne uklapam u ekipu ovog pustinskog voza što ide nikuda. Uglavnom, nama je bio glavni oslonac i kontak sa okolinom tako da se nismo osećali sami i izgubljeni.

Rano ujutru narod poče da izlazi iz voza. Jedan po jedan. Vreme se raščistilo. Sada je već pravi piknik napolju. Primusi se pale, čaj kuva. To je tek početak. Nedugo zatim iznosi se ona živina što je spavala ispod klupa, jasno nam je sada zašto su je poneli. Lože se vatre i peku koke na ražnju. Mmmm, taj miris, obara s nogu osobito ako si gladan. Uskoro ceo voz je napolju, prizor kao na vašaru, neki sede, pričaju, piju čaj, neki jedu i pričaju i piju čaj a „neki“ se šetaju okolo i ništa ne piju i ne jedu.

Okolo nas je prava pustinja, bez kamenjara i kamenčića, i bez ijedne suve travke. Čist fini i sitan pesak, velike ali blage dune, lep prizor u nekim boljim uslovima bismo slikali non-stop.

Muvamo se okolo, posmatramo sve to, zanimljivo je. Ima i kockanja, onaj trik sa tri šibice i pasulj, krpena lopta, borbr petlova, trgovina po malo.

Ne lezi vraže, malo kasnije od nekuda se pojaviše ljudi, iznikoše ko senke iza blagih peščanih duna, jedan po jedan. Iz pustinje. Ej, odakle sad ovi, pitamo se. Svi su sa turbanima, izgleda pristojan narod, a ono najlepše je... hrana!

Pa ko bi to bre, rekao! Usred neke nedodjije, pustinje, zatrpan voz, lešinari već kruže nebom a odjednom, neki ljudi sa kiselim mlekom, lepinjama i još po nečim, stižu. Ma nemoguće! Jel ovo planeta zemlja ili Mars?

E, to kiselo mleko i te lepinje, nevidjeno i nezaboravno. Ne zato što smo izgladneli ili zato što to 'ladi dušu u ovoj suvoći nego zato što je hrana za ljude. Prirodna. To samo babe u onim zaboravljenim krajevima sveta mogu da naprave. Ima njih i kod nas, sećam se. Ali već retko.

Jedemo pohlepno to kiselo mleko i te mekane lepinje i samo se povremeno pogledamo, bez reči, kako ne bi ni za trenutak prekinuli taj užitek dok traje. O hlebu u ovom delu sveta sam već sve rekao pre.

Kad je ta ceremonija završena, legnemo na topao pesak i preživamo kao goveda. Prilika da se ispružimo i odremamo malo bez razbijanja glave o prepreke.

Popodne je. Okolo čarlijanje na jeziku koji ne razumemo, živina i koze se glasaju tu i tamo, mladež je glasna, uvek hepi, naravno, temperatura baš kako treba, ni toplo ni hladno. Retko lep ugodjaj. Moraću da skladiram jednu glazbu za ovaj nezaboravni trenutak čim se vratim kući.

Ovu idilu prekida neki glas tamo iz pravca gde je lokomotiva i sve se oko nak polako pokreće. Pruga je raščišćena, uzelo je više od dvanaest sati. Idemo dalje. Gegamo se u naš vagon, znamo da nas čeka naša španska čizma. Pola sata kasnije, ta-dam, ta-dam, ta-dam, tada-dam.

Predveče postaje ledeno, pustinjska noć ne prašta. Jednu smo već preživeli, i ovu ćemo. Pritegnemo „tople“ košulje i trudimo se da ne cvokoćemo, zaboga, ljudi spavaju okolo... toplo obučeni.

Negde oko deset sati uveče voz opet staje. Osmotrimo van, neko mesto? Možda oko 200km do granice, saznajemo. To je mesto gde je smeštena pakistanska kontrola. Naselje se sastoji od desetak baraka napravljenih od balvana za prugu i blata. Nigde nekih kretanja. Sveje potpuno mračno i teskobno, pravo utočište gusara ili drumskih razbojnika. Ipak izlazimo, gledamo šta drugi rade pa i mi.

Tu ima i tri restorana, kako ih nazivaju. Za skupe pare možeš da dobiješ tacnicu neke čorbice sa jednim krompirom i jedan ćapati.

Vratimo se u voz, pokušavamo da dremamo. Al nikako da se skrasimo, ni dva minuta ne prodje a da se neko usred ove gužve ne promuva tamo-amu, bog bi ga znao gde idu.

Ta kontrola traje oko tri sata. Malo idemo, malo pa stanemo.

ZAHEDAN

U pogranično mesto Taftan (sa pakistanske strane) stigli smo oko 5 ujutru.

Voz ide vrlo sporo sada. Gledamo kroz prozor. Vetar opet duva, nosi pesak okolo, evo opet se neke naseobine duž pruge. Isto kao pre, objekti napravljeni od železničkih pragova i zemlje, do pola ukopani u pesak, krov od tih istih balvana. Ulaz je polu-ukopan takodjer, normalno, koliko može da se vide, zjapi ta crna rupa ulaza, ponegde prekrivena šarenom krparom. Vrlo mistično. Mesto mi se svidja, voleo bih da imam takav stan!

Voz još mili, kad odjednom!?

TURSKA I ŠLEPER LEKCIJA

U kabini toplo, prijatno, pušimo marlboro, pijemo fantu, i dovući ćemo se blizu Erzuruma. Ma sada smo na konju. Mack bešumno jezdi kroz zvezdanu noć. Uživamo malo, konačno, posle toliko dugo vremena.

Sat, dva kasnije vozila se zastavljaju na jedan veći parking pored puta. Nema nigde nikoga, nema nekog sela ili naseobine okolo.

- Momci, ovde ćemo da prespavamo do zore, onda mi nastavljamo. Ovde ujutru prolazi lokalni autobus za Erzurum, pa se snadjite, to je to.

Vozači odlaze u kabinu da spavaju, mi ćemo ispod prikolice. Na našim ležaljka od tankog sundjera obučeni samo u košulje.

U blizini ovog dela Turske je planina Ararat, 5000m visoka. Vidi se iz autobusa u nekom delu puta. E, mi nismo na Araratu ali je ova granica ovde na oko 3000m visine i naravno, led ledeni noću.

Stisnuti jedan do drugoga, pravili smo se da spavamo sve do zore.

Cik zore, šest sati, čekamo sunce da se ogrejemo. Vozači kuvaju kafu, svi pijemo, rastanak se primakao.

Ali ja se ne dam.

- Majstore, jel može do Erzuruma, mi ćemo u prikolicu. To nije još daleko.

Ne znam kako su pristali ali, jesu. Nas dvojica u naš šleper, Slovenac u svoj.

Šleper Ekspiriens

Moj kum Boban je imao duhovitu uzrečicu, *Čudni su Putevi Božji*.

Istina je. *Ne forsiraj bližnjega svoga*.

Naučili smo još jednu vrlo zanimljivu lekciju. Koju su vozači odavno znali, evo, dali su i nama priliku da je iskusimo.

Šleper ili drumski voz ili kako već se zove, obično podrazumeva veliku prikolicu (ponekada i dve) koju vuče onaj drajver-kamion. Kada su puni može biti tereta i do trideset tona po prikolici. Naravno, amortizeri i gume su napravljeni baš za takvo opterećenje i teret, kruti i tvdri, kao kamen.

Prkolicе su normalno pokrivene ciradom koju drže arnjevi: ramovi izradjeni od teških metalnih cevi za tu svrhu.

Šleperi krenuše. Polako pa onda putnom brzinom. Normalno voze oko 100km/h ako je put dobar.

Rasprostrli smo naše sundjere na pod prikolice, prilika da se ispružimo i dremamo malo.

Prošlo je... oko tri minuta od kako smo krenuli. Vidim da smo nešto prevideli. Kažem Žuci:

- Ej, ovo trese, ispadoh sa sundjera.

On me gleda i odmahuje glavom levo-desno, kao ono, šta kažeš? On ćuti.

Ja mu ponovim moju zabrinutost i istovremeno shvatam da me on ne čuje. Vidim da i sam sebe ne čujem.

Buka neopterećene prikolice je nestvarna i nikada doživljena do sada.

Cela karoserija se trese, stranice drndaju, trapovi lupaju a... najgori... su... arnjevi što drže ciradu.

Taj užasan zvuk arnjeva razbija sve teorije buke.

Jebem ti čoveče!

Ararat

Ustajemo sa poda koji radi kako dreš, šei, šei, šei mala šeila!

Pri svakom kamenčetu dupe je momentalno izbačeno sa sundjera, pola metra tamo ili amo, kako koji put. I najminijaturiji kamenčić na putu čini da ta prazna i kruta prikolica poskakuje kao ping-pong loptica, uz svoju sopstvenu haotičnu frekvenciju i buku: drndr.. tangd..rrrgdrtum-mrrmm-drm..drm..tras!

Da ne objašnjavam kako je bolno kada koščato dupe tresne o metalni pod. Tresne jedno pedeset puta u minuti. Ruke su od male pomoći.

Nema sedenja, jasno je. Naravno, nema ni stajanja, nema šanse a da ne padneš ako ne znaš da igraš u ritmu prikolice. Sada se hvatamo za kanate prikolice i naravno čučnemo. Da poskakivanje vozila amortiziramo kolenima, bar koliko-toliko. Sada verujemo u bolje sutra. Može.

Elem, zabrinutost i neizvesnost nam rastu eksponencijalno. Ta eksponencijalnost se odjednom prekida užasnim treskom u prednjem delu prikolice. TRRRAAAASSSS!

Arnjevi. Jedan od njih je ispao iz onih vodjica na kanatama. Neznam kako, vodjice su pola metra duboke, cirada gore...?

Vibracije i rezonanca, počinje moj naučnički deo da proračunava. Koliko će ih još ispasti?

Srećom da smo pozadi, gledamo koji je to ispao, tamo u prednjem delu.

Ha! Pa ništa se ne vidi. Od prašine.

Pod prikolice je prekriven slojem fine-fine bele prašine, toliki put, normalno. Sloj je tako fini i gladak da ga je teško primetiti kada udješ u polumračnu prikolicu. Sada, sva prašina je sa poda je u vazduhu, kao magla, ne vidi se dalje od tri, četiri metra. Ej! Ćuti i diši.

Ipak, odšetam se do prednjeg dela, da, tu je jedan ram, na podu. Tek za ilustraciju, ram je težak sigurno sto kila. Masivan je.

Vraćam se, Žuća je ustao, drži se sada za jedan od tih ramova-arnjeva.

Pričam mu nešto direktno na uvo, po neka reč i prodje.

Opet čučimo pa ustajemo pa na smenu. To radi neko vreme. Siguran sam da smo izdržali bar 10 minuta.

Vreme nam nije više dimenzija koju realno registrujemo, od sada samo nagadjam.

Novi momenat. - Držimo se obojica za taj ram, trese li trese, gledamo se i ćutimo. A misli su nam iste. Koliko ovako možemo da izdržimo.

Ruke. Ruke su potpuno utrnule. Do ramena. Za noge... ne sećam se. Da mi je neko pričao.....

Nova opcija. - Puštamo po jednu ruku da se oporavi dok se drugom držimo. To je opasno jer po neki drk je prejak za jednu ruku. Utrnulost ne prestaje. Uopšte.

Novi pokušaj. - Gledamo se. Znamo da ovo ne može da traje dugo. Vičem mu u uvo.

- Idem napred da im kažem da stanu. Silazimo.

Ne sećam se da li sam trezveno razmislio o besmislenosti ovog pokušaja.

Odlazim napred do cirade i vičem iz sveg glasa!

- Stanite. Stanite! Stanite! Hoćemo da sidjemo.

Naravno da ni ja sebe ne čujem a kamo li oni u kabini koja je bar dva metra od prikolice.

Ovo me podseti na onu našu izreku: dala baba groš da udje a dva bi da izađe!

Nije mi bilo smešno. Uopšte.

Vraćam se. Samo odmahujem glavom.

Utrnuti smo i dalje ali ima i dodatak. Ni noge ni ruke više ne drže. Od skora, na svaki jači drk prikolice ruke se ispuste od rama ili kanate, padamo nazad, nekad na dupe nekad na ruke. Nemamo kontrolu udova. Ne drže! Da li je ovo moguće? Vibracije? Postajem ozbiljno zabrinut.

Bez opcija smo. - Nalazimo sundjere negde po prokolici, sedamo na njih pridržavajući se rukama o pod kako bi podelili udarce, malo dupe, malo ruke, malo noge. To postaje kao neko bezvezno žonglerstvo, vrtimo se na milon načina ne bismo li sačuvali koske a najviše glavu.

I onda dolazi trenutak kada Žuća jednostavno legne na pod sa šakama pod glavu, koliko dugo?

Prvi put sam u situaciji da pomislim: nećemo se izvući u jednom komadu.

Spas. - Kamion se zaustavlja. Koliko vremena smo se vozili, možda jedan sat otprilike. Izlazimo iz prikolice, jedva ali srećni.

- Ajde unutra, u kabinu. Kaže nam naš vozač.

Mi ne progovaramo, samo smo obradovani veću.

Onaj drugi šleper niso videli tu. Nastavio je. Sa Slovencem.

Vozili smo još jedan sat. Stali smo kod nekog odmarališta sa parkingom, nekoliko prodavnica, pijaca, kafana. Tu je raskrsnica odakle se sporedni put odvaja za Erzurum, oko desetak kilometara odatle.

A onda ovo:

Onaj drugi šleper se zaustavio oko dvadeset metara ispred našeg. Šoferi izlaze, mi još sedimo u kabini, pitamo se gde li je Slovenac.

Na prikolici ispred nas poče polako da se podiže krilo cirade, vrlo sporo. I iz tame sporo izroni belo lice duha! Kao u filmu. Lik beo poput snega. Samo dva crna okna na njemu.

Šok je trajao sekundu, dve. Šta je to?

Onda, onaj njegov skromni smešak se ocrta ispod ona dva crna okna, izdade ga. Vidimo, on je.

Ej. Momak je bio potpuno obučen u belu prašinu, kao neki svetac. Sporih pokreta veoma, sve polako, izađe iz prikolice, sa onom njegovom flautom. Kakav prizor.

Ne znam kako je on izdržao taj ekstra deo puta više nego mi. Momak je dokazao da ima staminu.

Izadjosmo i mi, svi radosni i nasmejani posle tog neverovatnog preživljavanja.

Onda smo navalili na lubenice koje su šoferi kupili.

Odavde je priča tekla drugačije.

Šoferi su nam rekli da će nas voziti do Juge. Slevenca samo do Istambula, on je već imao kartu za voz, Istambul - Ljubljana. Organizovan momak.

KUĆI!

Preostali deo puta je jednostavan. Nema iznenadjenja, nema problema. Kako da se čovek oduži ovim neverovatnim našim ljudima. Pamti pa vrati, kaže se. Kad nekome zatreba ruka u ne vreme....

ODMETNUTI SE NA NEKO VEME

„Otići to je mahnita nostalgija u čoveku, urođen nagon kojem se jedva odoleva. Daljina vuče, vijugava putanja vuče, more vuče, planina usisava. Vuče ono što volimo, vuče ono čega se bojimo... Putovati je nagon divan i problem opasan. Ne putuje se samo da se razdrma dosada, ni ubije vreme, nego da se između bezbroj pitanja, nadnese čovek, zaviri u zagonetku, u tešku iluziju vremena“. Tako je o putovanju (koje u datoj interpretaciji predstavlja problem egzistencije) govorila mudra, načitana, neiscrpno nadahnuta Isidora Sekulić.

Može se i sa lagodnijim razlozima poći na putovanje. U uvodnoj reči putopisne knjige „Do Nepala i nazad“ tri mlada čoveka odlučivši se na putovanje, navode svoje razloge, zlatnih sedamdesetih; uticaj literature (Sidarta i sl.), beg od dosade, želju za avanturom. Imaju i mladost koja podrazumeva hrabrost i malo ludosti, radoznalost i poriv da se doživi sve i odmah.

Njihovo putovanje počinje od Kruševca do Pojata, bez konkretne odrednice i bez velikih priprema. Način putovanja uslovljen trenutnim mogućnostima: stopom, vozom, lokalnim autobusima, rečnom džunkom, peške. Avionom, da, ali to je retko, i na kraju; i to je luksuz. Ako bi se nekome ko sluša kazalo da se prolazilo kroz Tursku, Iran, Avganistan, Indiju, pa sve do „vrha sveta“, Nepala i Katmandua, pomislio bi da sluša neki snovni fantazam, a drugi bi, možda, pozavideli i poželeli da bi bilo sjajno krenuti sa Spaletom, Bobom i Žućom. Kad se pročita putopisno skazanje, u kome se do tančina obeležavaju toponimi, susreti, iskušenja i odolevanje istim, eksplicitno i bez poetskog ulepšavanja i literarnog doterivanja, onda se čitač može čuditi, zavideti ili naprosto uživati u čudima nesvakidašnje avanture.

Spavalo se po lokalnim svratištima, pod vedrim nebom u vrećama za spavanje, klackalo u vozovima po nekoliko sati, ali katkad se ugodi i san u pristojnim hotelima. Zatiče ih brojnost svega, neverovatni kontrasti, borba između čoveka i prirode, slučajni susreti, prijatni i oni koje bi bilo zgodno izbeći, da se moglo. Na neverovatnom prostranstvu koje je prelaženo bivalo je sretanja sa sirotinjom, pastirima, švercerima, trgovcima, vojnicima, narkosima i narkodilerima. I granice, granice, i policije razne.

Kad za nekoliko dana ili nedelja hoćeš da stekneš utisak o nekoj zemlji i njenim ljudima, taj utisak ne može biti potpun, a često je i pogrešan. No, ostanu slike, slučajna viđenja, zvuk ulovljen sa strane, ukus probnog ića i pića. Ostane dah mistike, čudne jeze i nemirnih nićnih seni. Šum vode i vesala što se međusobno glade; velike reke, ne baš bistre vode, ali onima koji u njih ulaze svete su, te stoga i moćne. Ostanu slike poluzaboravljenih staraca u straćarama; mali vrtovi, opasani kamenom, da se zemlja ne runi (asocira na hercegovačke); zapuštene i sure autobuske stanice, smenjuju se nepregledne pustinje sa zelenim oazama; udara se u brda i uz njih se penetra. Puši se hašiš u nekim zemljama, u drugim se zbog njega gubi glava. I svaki susret i doživljaj u belom svetu, u kome si se obreo milom ili silom, a ne znaš jezik zemlje u kojoj si, osećaš se glupavo. Srećna je okolnost da jedan od momaka zna engleski te im on često pomogne (ali ne uvek).

Za momke je Indija, a posebno Delhi, sa svojom prenatrpanošću i neverovatnim suprotnostima, predstavljao civilizacijski šok. Put za Katmandu, uspinjanja ka oblacima poseban je doživljaj. Odeljak o Katmanduu treba pažljivo pročitati. Ima u njemu svega: začudnosti, humora, neverice, lepote ali i poroka. Teško dostupno mesto, oko koga se vredi pomučiti.

Treba napomenuti da je filozofska i poetska dimenzija knjige svedena, a da je saznajni nivo priče bogat. Autori često koriste sleng, u duhu vremena i susreta sa različitim slojevima ljudi. No, treba umeti čitati i između redova. Onda se otkriva pravi pogled autora na svet, životne nedaće i radosti. I bez

ustezanja, njihove političke aluzije na licemerje i neurotičnu samodovoljnost zapadnog sveta. Zapisu su obogaćeni nizom fotosa kojima se potkrepljuje autentičnost nesmirene mladosti i „gorki talog iskustva“.

No, svemu dodje kraj, pa i boravku u nepalskoj nebesnoj prestonici. Povratak je pun nepredvidivosti ali je izvestan, makar se u tihu pretvorili (da su mogli). Da li zbog toga što je uprkos žudnji za novim i nepoznatim svetovima, zavičaj sinonim detinjstva, prvih mucavih reči na svom jeziku, mladosti, što su svaki uzdah suza i osmeh magleni trag zavičaja. Ili zbog one slike na kraju putopisne priče: „Majka stoji gore ispred kuće, u bašti kao i uvek oko cveća“. Zbog one čije si dete, one koja se jedino seća tvog rođendana, koja te pita, brižno zagleda, i čini „dan da se pamti“.

Tica je zatvorila krug. Vratila se u gnezdo. Dala sebi na volju, videla sveta i nastavlja život, i biografiju bogatu za jedno mladalačko iskustvo, koje zaliči na Keruanove nesmirene krstareće duše, po nekim drugim svetovima.

Gordana Vlahović

**Kompletna verzija knjige se može naručiti i dostaviti poštom.
Narudžbine na email:
dejanlukic.ks@gmail.com**